KÉPES VASÁRNAP

ISTEN VÁRAI FELÉ

Hideg szél fujdogál a nagy hegyek ormán. Jó magyar vitézek kipirosodott arcába vág a hó. Nincs virág a katonasapkán, arrafelé még nem ébred a kikelet. De a multba gondoló lélek sok virágot lát azokon a tájakon, enyészetbe omlott századok pirosló vérvirágát.

A história nemtője sokszor átsuhant arrafelé az utakon. Egyszer robogó, daliás seregek, másszor pusztító hordák, olykor tépett bujdosók mentek nyomába.

Jöttek utoljára a besurranó osztozkodók. Bitang szerencse vezette őket, nem a történelem Géniusza. Cölöpöket vertek határmutatóul s határkövekkel gunyoltatták az Istenkéz munkáját.

De a bitorlók nem csinálhattak történelmet, ahol nem öntöttek vért, nem hordtak töviskoszorut, ahol csak kurjantani tudtak, de nem tudtak dalolni.

Európa boszorkánytanyájából Európa siralomháza lett. Prága van, de Prága nincs többé...

Beszkiden, Vihorláton, Verhovinában magyar regimentek menetelnek. Nagy bércek messze kéklő homálya a kövek őserejévé, méretek méltóságává bontakozik előttük. Beszkid, Vihorlát hegyei ujra magyarok. Isten visszaadta *várait*. Kegyelme, igazságtevése testnek és léleknek jelenti kenyerét, konzekvenciája pedig a többre kötelezettség.

*

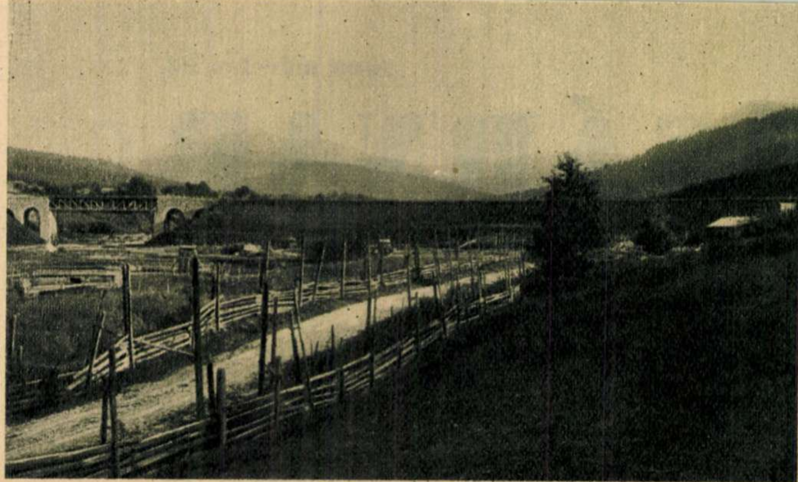
Ezüstpáncélos vitézként megy előre a Tisza, a régi „legmagyarabb folyó". A Latorca, Borsova, Nagyág, Tarac, Talabor dárdákként fénylenek az őshegyek pajzsolásához. A magyarrá változott tájakon szelid szépségek váltakoznak a vadregényességgel, a fellegszakító hegyek zordonságával. Vannak kincsesebb elvesztett területeink, de itt is sok kiaknázatlan adottsága van a rejtelmes földnek. A magyar pedig már megtanult keresni és találni.

A rutén területek visszacsatolásával Bereg vármegye teljesen, Ung, Ugocsa és Máramaros megyék nagyobb részükben magyar impérium alá kerültek. Tisztázatlan még sorsuk Zemplén, Sáros és Szepes vármegyék ruténjainak.

Fel kell itt említenünk a gör. kat. vallásu szlovákságot, *akik ugyszólván kivétel nélkül rutén véreredetüek*. Vályi és Fényes Elek statisztikáiban a velük lakott helyek még mind „oroszokul" vannak kitüntetve. Ezeknek a községeknek nyelve szlovák-rutén keverék s ezek a keleti tótok közelebb állanak a ruténekhez, mint a nyugati szlováksághoz. Elég jellemző az, hogy a földmívelési- és házieszközök, valamint egyes ruházati darabok nevei a keleti szlovákoknál és ruténeknél megegyeznek egymással. Ahogy hazugság volt cseh-szlovák nyelvről beszélni, épolyan valóság egy szlovák-rutén nyelvjárás. Zemplén megye régi szinnai és mezőlaborci járásai pedig anyanyelvben 85%-ig rutének s ezek területi folytonosságban vannak a visszacsatolt ruténséggel. Nyelvtudományilag a ruténség négyfelé különbözik. Legtisztább fajta s egyben legszámosabb a *bojka*.

Alsó kép: kárpátaljai parasztok ünneplik a Verecke felé vonuló magyar honvédeket.

Vasuti híd Kőrösmezőn tul.

Rutén ház Felsőrónán.
Alsó kép: kárpátaljai rutén férfi.

A rutén nyelvterület nyugati részén lakó *lemákoknak* a szlováksággal van sok azonos nyelvi fogalma. A sikságok ruténjei a *dolisnyánok* pedig magyar behatásokon mentek keresztül. Máramarosban, a Rahó—Kőrösmező tájék *huculjai* orosz-tatár elemekkel vegyült, konglomerát néptipus. Utóbbiak mintegy harminc-ezren vannak. Magas, tagbaszakadt emberek s közülök kerülnek ki a legjobb tutajosok. Népviseletük festői, a férfiak piros nadrágot s mellig fedő bőrövet viselnek.

Ugy a kárpátorosz, mint a kárpátukrán elnevezés egyformán helytelen. Piotrov, volt szentpétervári professzor, a cári tudományos akadémia tagja, hosszu időt töltött a magyarországi ruténség nyelvi tanulmányozásával. A kisorosz vonatkozással szemben a a ruténség külön nyelvi egyediségét hangsulyozza s *ugro-rusinak, magyar-oroszoknak nevezi őket.* Ez van a legközelebb az igazsághoz.

*

A visszacsatolt terület gazdasági értékét ma alig tudjuk felmérni. Prága előtt csak a stratégiai szempontok voltak fontosak, egyébként ennek az országrésznek gazdasági és kulturális érdekeit nem tekintette szivügyének. Itt többet tett tönkre, mint amenynyit alkotott.

Sok fel nem tárt kincse van ennek a földnek s természeti szépségei pedig predesztinálják a szinvonalas idegenforgalmi és fürdőkultura megalapozását. A magyar időben is több fürdője volt, de a tátrai fürdőkultura előtérbehelyezése mellett ezek eléggé primitiv állapotban maradtak.

A teljes történelmi egészében visszatért Bereg egyik legérdekesebb vidéke volt Nagy-Magyarországnak. Klimájában és talajalakulatában három elütő zónára oszlik. A Tiszahát asztalsik zónája Munkácsnál szelid hegyekké emelkedik. Szolyvánál már havasok következnek, őserdők homorodnak. Igy változik a klima is. A Tiszahaton már vigan aratnak, mikor Vereckénél még csak virágját hányja a zab.

A magyar kvaterkázó társadalom örömére visszajöttek a hires beregi borvizforrások. A szolyvai, polenai, olenai s a medvecimkés „Luhi". Milyen pompás keverékitalt adtak a könnyebb magyar borokkal.

Szolyva, Hársfalva, Iványi, Szinyák fürdőinek természeti környezete festői, vizeik kiváló gyógyhatásuak. A magyar vállalkozó szellemre vár azonban ezeknek a fürdőknek korszerü kényelmi kifejlesztése.

Bereg hegyvidékét is alig frekventálta annak idején a magyar turisztika, pedig magán a lavocnei vasutvonalon való utazás is élményszámba megy a természet szépségeiben gyönyörködőknek. Néprajzi érdekessége is sok ennek a vidéknek. A nép mélabus nótái, meséi, babonái telve vannak a naiv poézis szépségeivel, hintve vannak a képzelet aranyporával.

Egyik-másik fatemplom a primitiv, népi épitészetnek a remeke. A *dombosteleki* fatemplom köztük a legérdekesebb.

A hegyvidék hideg, sovány földjén viszontagságos a nép élete. A Schönborn grófok 242.000 holdas hitbizománya volt itt ur Munkácstól Vereckéig. A csehek nagy részét állami birtokba vették.

Máramarosnak, a másik nagy rutén vidéknek, nagyobbik fele került vissza. Természeti kincsekben a Ruténföldnek leggazdagabb, tájszépségekben legváltozatosabb területe.

Mingyárt a vármegye kapujában van *Huszt*, a Ruténföld rövid életü fővárosa. Ősi várát Szent László királyunk kezdte épittetni s III. Béla fejezte be. Nevét sokszor emliti a história s Rákóczi ide hivta össze utolsó tanácskozásra az ország „karait és rendeit". A vár 1766-ban leégett s azóta romokban áll. Huszt csucsives, református temploma ősi műemlék. A Hunyadiak korában épült s kriptájában alussza örök álmát a magyar költő-asszony: Petrőczy Kata Szidónia.

Huszt ősi koronaváros volt, ugyancsak az a vele szomszédos *Visk* is. Ez utóbbi régi székely és szász te-

lepités volt, de a reformációval teljesen elmagyarosodott. Szivós, szorgalmas, pompás nép, telve gyakorlati józansággal. Hires lótenyésztők és vászonszövők. Károly király tragikus visszatértekor a viskiek fegyvert fogtak a csehek ellen s a sokszoros tulerővel szemben három napig — az utolsó puskagolyóig — állták a harcot. Az illavai börtön viski magyarokkal telt meg utána.

Református temploma hires műemlék. Még Róbert Károly idején épült.

Huszttól északra a Nagyág, keletre a Tarac, Talabor, Soporka keskeny, vadregényes völgyei ölelkeznek a Tisza völgyével.

A Tarac, Talabor és Nagyág tutajozható.

Petőfi szavaival élve, a „Zordon Kárpátoknak fenyvesekkel vadregényes tája" — Máramaros. Röviden alig lehet felsorolni változatos természeti szépségeit.

Mienk lett a két Tisza-forrás is. A Fekete Tiszáéhoz, az 1229 méter Akolhavasra — mondhatni — kényelmes, szép erdei uton lehet eljutni. Szóval a Tisza bölcsője nem kiván nagyobb turistateljesitményt.

A Kőrösmező felé tartó rahói Tiszavölgy s Huszttól Ökörmezőig a Nagyág völgye a teremtésnek gyönyörü panorámái. Ökörmező környékén *Szinevérnél* jelentkezik nagy ritkán, nyáridőben a *havasi délibáb*, a természeti tünemények különleges csodája. Itt van a két szinevéri tengerszem, amelyekről a geografusokon kivül kevesen tudnak Budapesten is. Az egyik az *Ozera* tengerszem, 990 m. magasban van, az Ozerni havason. 120 m. mélységü s 180 m. az átmérője. Vizében nagy pisztrángtenyésztés folyik. A másik tengerszem vizében mérges ásványos anyagok vannak feloldódva s a beledobott hal azonnal megdöglik.

Ásványos forrásokban szinte csodásan gazdag Máramaros. A régi vármegyében 98 községben 234 ásványvizforrás volt. A visszakerült területen az alsókalocsai, szolymai, kelecsényi, majdánkai, tiszaborkuti a kitünőbb ásványvizek.

Máramarosban a Tisza völgye rendkivül gazdag sórétegekben. Aknaszlatina gazdag bányászata megoldja Magyarország sószükségletét. A régi sándorfalvi sóbányászatot annakidején a tultermelés elkerülése miatt szüntették be. Itt ma is megvannak a sótermelés adottságai.

Szénlelők is bőven előfordulnak Máramarosban, de a rétegek vékonysága miatt a bányamivelés nem lenne kifizető, pedig maga a szén kitünő minőségü.

Legnagyobb kincs itt a fa. 43.000 hold tölgyes, 545.000 hold bükkös és más lomberdő s 340.000 hold fenyves volt Máramarosban.

A viski, técsői és a megfogyatkozott huszti ősmagyarságon kivül, a visszacsatolt terület rutén népvidék. A völgyekben a lakosság relativ jómódjáról is lehetne beszélni, de a hegyvidék szegény.

Ung rutén vidékén a régi Debrecen—Sianki vasutvonal hasit át, a magyar vasutépitésnek bravuros technikával kiépitett remeke. Fenyvesvölgy előtt elkezdődnek a vonal merész kapaszkodói s hat alaguton át, a Bisztra völgy felett 719 m. magasságban éri el Csorbadomb állomást. Innen két merész viadukton és három alaguton keresztül 857 m. magasságban hagyja el az uzsoki országhatárt.

A sziklakatlanba lezugó *Lyutta* vizesései, a csornolohovai tengerszem, a nevickei vár gyönyörü kilátása, mind festői természeti érdekességek. A *csontosi* régi fatemplom különös népépitészeti kincs. Épitkezése teljesen elüt más fatemplomoktól.

Csak nagy vonásokban, sok emlitésreméltó kihagyásával adhattunk képet arról a területről, ahol ujra magyar honvédek állanak őrt a Kárpátok ormain.

Rajtuk kivül most csak szárnyaló gondolataink szállnak arrafelé. A „gens fidelissima" azonban örvendező magyar zarándokokra vár, az őshegyek táján, amelyek mint a teremtés nagy gondolatai emelkednek a magasságba. Ujra magyar földet paizsolnak *Isten lebonthatatlan várai.*

Keéky István.

A lengyel-magyar határon, a vereckei szorosban kitüzik a magyar lobogót.

Kép a történelmi találkozó pillanatáról. A magyar tiszttikar „Éljen Lengyelország!" felkiáltással üdvözli a vereckei határon a lengyel katonákat.

Alsó kép: lengyel és magyar katonák összeölelkeznek a vereckei szorosban.

RÉGI NAGYOK EGY RÉGI EMLÉKKÖNYV LAPJAIN

Barna bőrkötéses, kapcsos könyvben lapozgatok, idős urinő emlékkönyvében. De nem: ez az emlékkönyv egy fiatal leányé. Legalább is, amikor kapta, 1889-ben, a tulajdonosa még fiatal leány volt, a régi, szép magyar urivilág szülötte, feslő rózsabimbó a béke és boldogság kertjében. Most itt ül előttem egy budai lakás hangulatos nappali szobájában. Haja ősz már, de szeme, beszéde, egész lénye olyan asszonyé, aki ért hozzá, hogyan kell „szépen megöregedni".

Kettesben üldögélünk a cserépkályha mellett, amely kandallónak is beillik és a hirtelen beállott márciusi télben kellemes, jóleső meleget áraszt. Az ablakon át a lebontott Tabán néhány még épségben hagyott házának cseréptetői látszanak. Vidéki hangulat a Döbrentei-utcában. Idejövet — nem tudván biztosan a házszámot — telefonkönyvben akartam utánanézni. A trafikos nyájasan megkérdezte:

— Kit tetszik keresni?

S mikor megmondtam a nevet: özvegy vitéz Békey Béláné — szives készséggel igazitott utba:

— A méltóságos asszony? Hogyne, itt a tizenkettesben. Két házzal odébb... Második emelet.

Igen, itt Budán ismerik egymást a szomszédok. És már én is otthonosan érzem magam a szép, ódon butorok közt, ahol a berendezés minden egyes darabjának története van. Talán még a párnás fotelnek is, amelyre kényelmesen letelepedtem. Vendéglátóm, vitéz Békey tábornok özvegye (született Willetz Erna), kedves, komoly és rendkivül élénk szellemü társaságbeli dáma. Kissé raccsolva beszél, de mágnásos eltulzás nélkül; annyi az egész, mint a halvány műhely-jelzés egy régi nemes porcellánon. A beszéde eleven, tartalmas, folyamatos. A művelt urinő csengő tónusát üti meg, a fogalmazásnak feltünő biztosságával és fegyelmezettségével, jeléül annak, hogy félig-meddig „céhbeli" tollforgató. Hiszen évek óta jelennek meg cikkei, visszaemlékezései és elmefuttatásai különféle lapok és folyóiratok hasábjain, a *Pesti Hirlapban* is.

A kerek szalon-asztalra kiszórta az emlékeit, régi dobozok, fiókok és boritékok tartalmát. Fényképek és levelek, meghivók és látogatójegyek, apró följegyzések, mintalapok, műsorok és táncrendek hevernek itt tetemes halomban. Közéjük nyulok, kiemelek egyetmást és egyebek közt ilyen nevek tünnek elő: *Vadnai Károly, Gyulai Pál, Blaha Lujza, Türr István, Barabás Miklós* — egy eltünt világ szellemi nagyságai.

Hát még az album! A kegyeletes meghatottságot az ujságiró izgalma fűti át bennem, amikor a méltóságos asszonytól megkapom a fölhatalmazást:

— Ha érdekli ez az anyag, dolgozza fel tetszése szerint. Magam is használtam belőle egyetmást az irásaimban, de más szem másként lát és én ugy érzem, az életem emlékeivel egy korszakot képviselek. Egy szebb, boldogabb korszakot, amely után a mai hánytvetett élet embere titkos honvágyat érez. Gondolja, hogy közös erővel ki tudjuk elégiteni ezt a lappangó érdeklődést? Itt az otthonom, itt az emlékeim gyüjteménye, itt vagyok én magam. Kérdezzen, felelek.

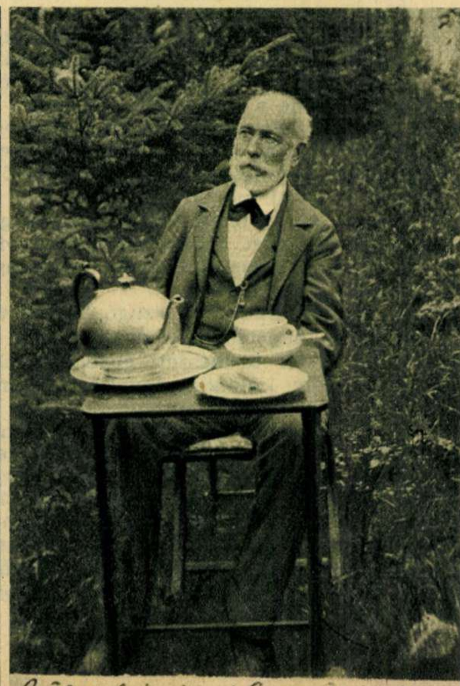
— Akkor hát, ha szabad, kezdjük az emlékkönyvvel. *Habent sua fata libelli.* Bizonyára ennek a könyvnek is van története. Legyen kegyes, mondja el.

— Ötven esztendeje, 1889 karácsonyán kaptam a nagybátyámtól, *Karap Ferenctől.* Nagytekintélyü biró volt, főrendiházi tag, többször lehetett volna miniszter is. Gyerek voltam, talán tizenegyéves, örültem, hogy a könyvembe versikéket irnak majd azok a fiatal diákok, akikkel táncórákra jártam és a városligeti tavon korcsolyáztam, akik közül egyik-másik regényes ál-

Alsó képek: 1. Görgey Arthur férfikori arcképe. 2. Görgey a visegrádi kertben. 3. „Arthur bácsi" teázik.

maim lovagja volt. Nagy volt a csalódásom, mikor *Csiky Gergely* kijelentette, hogy majd ő állitja össze azoknak a névsorát, akik emlékkönyvembe irni fognak.

— Csiky Gergely?...

— Igen, ő, a hires iró, a „Proletárok" és a „Nagymama" szerzője, ő volt a mostohaapám. Hároméves voltam, amikor özvegy édesanyámat feleségül vette, halálakor tizenhárom multam. Ennek a kiváló embernek árnyékában cseperedtem. Ő irányitotta a nevelésemet atyai gonddal és szeretettel s hogy korán kinyilt az eszem magasabbrendü szellemi dolgok iránt, neki köszönhetem. Élete utolsó évében elküldte a házitanitómat és maga tanitott a középiskolai ismeretekre, de valósággal egyetemi módszerrel. Naponta összefoglaló előadást tartott nekem történelemből, irodalomból és mitológiából. Jegyeznem kellett és időnként beszámolnom arról, amit megemésztettem. Sajnos, ez a páratlan studium mindössze talán félévig tartott. Akkor elvesztettem őt.

— Milyen ember volt?

— Bölcs és jó. Hatalmas koponyájában rengeteg tudás. Engem nagyon szeretett, sőt — büszkén mondhatom — méltányolt. Azért is intézte ugy, hogy az emlékkönyvembe jelentős emberek irjanak. Azt akarta, hogy a kor nagyjaival ezen a réven érintkezésbe kerüljek és ezáltal is csiszolódjam. Eleinte bizony ezek a többnyire öreg bácsik és nénik csak aszerint érdekeltek, hogy ki milyen ajándékot hozott nekem.

— És hoztak?

— Ó, igen! Nézze — és ezzel átvezet a kis biedermeier szalonba, amely tele van bájos emléktárgyakkal —, ezt a két magyaros kancsót *Gyulai Páltól* kaptam. Ez a zenélő óra *Bartók Lajos* ajándéka. *Barabás Miklós* nekem dedikálta ezt a csodás kis akvarellt, amelyen saját gyermekkori ábrázatát örökitette meg, ugy, ahogyan önmagát gyermekként elképzelte. És itt ez a könyv: *Symmonds Renaissance története*. Nézze meg a dedikációt.

Megnézem, ez van benne finom, jellegzetes kézirással: *„Kedves Erna barátomnak — Arthur bácsi."*

— *Görgey Arthur*, a Tábornok. Nagyapám, *Bakody Tivadar*, a hires homeopata orvosprofesszor testi-lelki barátja, visegrádi villaszomszédja volt. Gyermekkorom tisztelt és imádott Arthur bácsija. Nagyapám együtt küzdött vele a szabadságharcban s a világosi fegyverletétel szomoru napjaiban mint hadsegéd állt a szolgálatában. Sirig tartó barátság füzte őket egymáshoz. Nagyapám uttörő volt a természetes gyógymódok terén. Ő hirdette Magyarországon először, hogy a napfénynek gyógyitó hatása van. Divattá tette a jobb társaságokban a visegrádi Dunaparton való nyaralást. Az ő biztatására épitett Görgey Arthur bácsi is szerény, kertes nyaralót Visegrádon. Minthogy én kislánykoromban rendszerint nagyapáéknál töltöttem a nyarat, sokat voltam együtt a tábornokkal, aki nagyon szeretett, babusgatott, a térdén lovagoltatott. Több érdekes arcképét őrzöm és néhányat magam készitettem róla, amikor már fényképezőgépem volt. Itt vannak ezek is. Még sehol nem jelentek meg.

Megilletődve nézem a Tábornok fénykép-arcait. Különösen érdekes az, amelyiken dús szakálla még

Idill a visegrádi erdőben. Görgey, Gyulai, Lévay József és Csiky Gergely.

csak szürkül s amely java férfikorában mutatja Görgeyt, katonás szabásu loden-ruhában, de magyaros kötésü nyakravalóval. Az öregkoriak közül az egyik jellemző tartásban, oldalnézetben mutatja, ahogyan összecsukható kerti székére támaszkodva áll a visegrádi kertben.

Meghatóan kedves a szabadságharc tábornokának bejegyzése a kis Erna emlékkönyvébe:

Nyájas olvasó kérdez:

„Hát te! mit rontod a levegőt itt a művészek, költők, tudósok közt?"

Alulirott válaszol:

„Ha rontom, nem neked ronton — te nyájas! — hanem egyedül csak ezen emlékkönyv kedves gazdájának; ő pedig nem bánja." — „Miért nem? — kérded. „Azért nem, mert jól tudja, hogy őt szereti"

Görgei Arthur

más néven: Arthur bácsi

még más néven: a vén katona

Visegrád, 1890. Augustus 8.

Mily tiszták és határozottak itt a „vén katona" kézvonásai. A lap tulsó oldalán beragasztva látom az agg Tábornok reszketeg kezétől származó aláirást:

Görgei Arthur

1912

Kiket szeretsz s a kik szeretnek
Ha bántanak, ha megsebeznek:
Ne haragudj' rájok sokáig!
De öntsd ki szived, s ha letörlöd
A fájdalom kicsordult könnyét:
Bocsáss meg, hidd, enyhedve válik.

Oh egymást hányszor félreértjük,
Szeretteinket hányszor sértjük,
Bár szivünk épen nem akarja.
Mi is talán vétünk a sokban.
Nekünk is fáj, még élesebben,
De büszkeségünk be nem vallja

Ne légy te büszke, légy őszinte,
Híved legott azzá lesz szinte,
Oszlik gyanú, megenyhül bánat;
Oly váratlan jöhet halálunk,
S ha egymástól haraggal váltunk,
A sirnál késő a bánat!

Budapest 1890 febr. 19. Gyulai Pál

Gyulai Pál az emlékkönyvben.

— Ahogy irt — mondja az emlékkönyv gazdája —, ugy is beszélt: tömören, borotvaéles logikával és azokhoz, akiket szeretett, nagyon közvetlenül.

Megkapja a figyelmemet egy csoportfénykép: négy öreg ur a visegrádi erdő egyik mohos kősziklája körül. Kik ők? Balszélről, könnyedén botjára támaszkodva *Görgey,* az ellenkező oldalon a testes *Csiky Gergely.* Kettejük közt a peckesen ülő, apró termetü *Gyulai Pál* és a regényes pózban támaszkodó *Lévay József.*

Ezt a két öreget különös meghatottsággal nézem. Láttam őket nem egyszer kis diákkoromban Miskolcon, ahol Gyulai sürün meglátogatta Lévayt. Ugy előttem vannak az elválhatatlan jóbarátok, ahogy délben közös sétájukról mentek hazafelé, Lévay költő és nyugalmazott alispán ur uri otthonába, a sötét kapun át, föl a lejtős Szemere-utcán.

Vajjon mivel kedveskedett a kéziratgyüjtő urileánykának Gyulai Pál ur, a rettegett, kérlelhetetlen kritikus? Szeliden bölcselkedő *három strófás* költeménnyel. Ez az ismeretlen Gyulai-vers hadd álljon itt, első közlésként, fényképmásolatban. 1890 február 19-én irta be az emlékkönyvbe a nagynevü magyar kritikus jellegzetes, finom gyöngybetüivel a szép verset. Az öregkor bölcs derüje és megbékélő nyugalma árad a finom sorokból és megbocsátó szeretet.

L. V.

CECIL RHODES

IRTA: MARK TWAIN

Sidney kikötőjében rengeteg ember keresi a kenyerét cápafogással. Ez ugyanis nagyon jövedelmező foglalkozás, mert a kormányzóság minden egyes cápa megöléséért jelentős pénzjutalmat fizet. Azonkivül a szerencsés halász kizárólagos tulajdonának tekintheti mindazt, amit a tengeri szörny hasában talál. És hogy néha ez sem megvetendő zsákmány, azt az alábbi történet tanusitja.

Mielőtt hozzákezdenék az elmondásához, kis magyarázatot kell előrebocsátanom: a cápa a leggyorsabb uszó minden pikkelyes teremtmények között. A legsebesebb járatu hajó sem versenyezhet vele. Mint afféle nyugtalan vérü zsákmányvadász, egyik óceánból a másikba kalandozik, szeszélyesen látogatja a legkülönbözőbb partvidékek vizeit.

*

1870-ben fiatal férfi érkezett Sidneybe. Eszes és tehetséges volt, tele jószándékkal és tettvággyal. Munkát keresett. De Sidneyben, akárcsak a világ bármely más városában, keservesen nehéz dolog álláshoz jutni, ha az embernek nincsenek ismerősei, vagy legalábbis ajánlólevelei.

Fiatal barátunk kezdetben igen nagyratörő tervekkel foglalkozott. De amint telt az idő és fogyott a pénze, az igényei is csökkentek. Már nem akart volna mást, csak legalább annyit keresni, hogy éhen ne haljon és fedél legyen a feje fölött. Azonban hiába próbálkozott, semmi sem sikerült neki.

Egy napon, amikor már utolsó reménye is füstbement, sokáig csavargott Sidney utcáin és kinlódva töprengett, mitévő legyen. Az éjszakát is a szabadban ődöngve töltötte. Tépelődéséhez üres gyomrának korgása szolgáltatta a kisérőzenét. Hajnaltájban eszmélt csak rá, hogy elég messzire került el a várostól, céltalan kóborlása közben. A part mentén a kikötő mólója felé vette éppen utját, amikor egy halászember, aki ott ácsorgott a közelben, egyszer csak megszólitotta:

— Fiatal barátom, vegye át tőlem kis időre és fogja ezt a horgot. Biztos, hogy szerencsét hozna nekem.

— De hátha éppen elkergetném a szerencséjét?

— Rosszabbul már nem mehetne a dolgom. No, ne kéresse hát magát!

— Aztán mit kapok, ha kötélnek állok?

— Mit? Hát a cápát! Magáé lesz, ha elfogja!

— Én pedig megeszem az utolsó falásig. Elég éhes vagyok hozzá... No, ide azt a szerszámot!

— Fogja. Én kicsit félrehuzódom, hogy ne zavarjam. Hátha mégis sikerül az, amit... Hé, hé, gyorsan rántsa meg, az Isten szerelméért! Valami a horogba kapott! Hej, tudtam én, hogy szerencsét hoz nekem! Az arcáról olvastam le, fiatal barátom... És most rajta! Gyürkőzzünk neki mind a ketten! Huzzuk... erősebben...

Valóban, sikerült egy szépen fejlett cápát a partra vonszolniok. A halász csak ugy ujjongott örömében, miközben hosszu késével felhasitotta a tengeri szörny hasát.

— Most elszaladok friss csalétekért — jelentette ki a derék ember. — Maga addig nézzen utána, nincs-e valami értékes holmi ennek a gazfickónak a hasában... Hát bizony, barátom, szerencsét hozott nekem. De fogadom, maga se vesztegette az idejét hiába!

— Ne törődjék velem, csak menjen a dolgára.

Mikor a halász kis idővel később visszatért, meglepetten látta, hogy a fiatal férfi a kezét mossa és éppen menni készül.

— Ej, hát itthagy?

— Mi dolgom lehetne még?

— Furcsa kérdés! Nem tudja, hogy be kell jelentenünk a hatóságnak, hogy cápát fogtunk? Nyolcvan shilling üti érte a markunkat!

— Csak menjen egyedül a pénzt felvenni, barátom.

— Ejha! Ilyet még nem hallottam! Talán álruhás milliomos az ur, hogy ilyen nagylelkü?

— Valóban, az vagyok.

A fiatal férfi elgondolkodva bandukolt vissza a városba. Megállt egy étterem bejárata előtt. Egy pillantást vetett lerongyolódott ruházatára... és tovább folytatta utját. Végre is egy külvárosi kis kocsmába tért be, ahol hosszu idő után először kedvére jóllakott.

*

Pontban féltizkor, miközben Sidney leggazdagabb gyapotkereskedője reggelizőasztalánál ült még és figyelmesen olvasta a Morning Post-ot, inasa a szobába lépett és jelentette:

— Egy ember van odakünn. Beszélni akar a nagyságos urral.

— Mondja meg neki, hogy ilyenkor nem fogadok.

— Már mondtam, de nem tágit.

— Nem akar elmenni? Hát ez arcátlanság! Egyébként... nem mondta, mit akar?

— A nagyságos urral beszélni. Egyebet nem hajlandó elárulni. De azt hangoztatja, hogy igen fontos dologról van szó.

— Fontos dologról? Kérdés, neki fontos-e, vagy nekem? No, nem bánom, vezesse be.

A különös látogató a szobába lépett. A kereskedő felállt az asztaltól, néhány lépést tett az idegen felé és igy szólt hozzá:

— Csak gyorsan, barátom, minden kertelés nélkül adja elő, mit akar!

— Százezer fontos kölcsönt.

— Ezer ördög! — gondolta magában ijedten a kereskedő, egy pillantást vetve az előtte álló fiatal férfi szegényes ruházatára — hiszen ez az ember őrült!

— Á... hogyis mondjam... a kívánsága belémfojtotta a lélekzetet — szólalt meg hangosan. — Hogy hivják, kérem?

— Cecil Rhodesnek.

— Hm... nem ismerem ezt a nevet. De ne vegye rossz néven kíváncsiságomat, hogy jutott eszébe éppen hozzám fordulni?

— Abból az egyszerü okból, hogy elhatározott szándékom két hónapon belül százezer fontot keresni a magam és százezret az ön számára.

— Hát ez szép szándék, nem tagadom, nagyon szép szándék... és főként igen meglepő... de kérem, foglaljon helyet... Komolyan érdekelni kezd. Egész szokatlan mértékben. Azonban nem az ajánlata, hanem ön személy szerint, uram. Van önben valami különös, valami lenyügöző... tudja Isten: mintha a lángész kisugárzását árasztaná... lehet, hogy igazában mégis bolond és én is bolond vagyok, hogy meghallgatom... de nem fedné fel végre a kártyáit? Nem mondaná el, miben áll a terve?

— Le kell kötnünk a piac teljes gyapotkészletét, kéthónapos határidőre.

— Szent Isten... leülök... Tudja, mit jelent ez? Van fogalma róla, milyen összeget érhet ez a hatalmas gyapotkészlet?

— Két és félmillió fontra becsülöm. De lehet több is.

— Tagadhatatlan: a statisztika terén eléggé járatos. És talán azt is tudja, hogy mekkora fedezet kellene a két hónapra szóló kötéshez?

— Százezer font. Az a százezer font, amit öntől kölcsön kértem.

— Igen, persze. Szavamra mondom, már csak puszta kiváncsiságból is szeretném ha ez az összeg a zsebében volna. Mit csinálna vele?

— Hatvan napon belül kétszázezer fontot keresnék.

— Szent Györgyre, ilyen csodabogár még sose került az utamba! Amellett tiszta és világos a beszéde... Üzletemberé, nem bolondé... Kezdem hinni, hogy valóban komoly ok késztette arra, hogy betörjön ide hozzám és elém terjessze ezt a furcsa tervet. Beszéljen hát végre nyiltan. Már semmin sem fogok meglepődni... Miért akarja a gyapotkészletet felvásárolni? Miért hiszi, hogy ezen az üzleten olyan hatalmas összeget kereshet?

— Nem *hiszem: tudom.*

— Halljuk: honnan tudja?

— Onnan, hogy Franciaország hadat üzent Németországnak. És onnan, hogy a gyapot ára Londonban tizennégy százalékkal emelkedett erre a hirre és természetesen még tovább is fog emelkedni.

— Ejnye, igazán? Hát ide figyeljen, fiatal barátom. Ebből az egész meséből egy szó sem igaz. Itt fekszik előttem a Morning Post. Ma reggel érkezett Londonból a gyorshajóval, ötven napi utazás után. A legfrissebb hireket olvashatja benne. És itt bizony szó sincs háborus veszedelemről. A gyapot árfolyama igen lanyha... No, mi az? Még csak a szempillája se rebben?

— Nekem frissebb hireim vannak.

— Frissebbek, mint azok, amelyek ma reggel érkeztek Londonból, ötven napi hajóut után...

— Az én hireim csak tiznaposak.

— Ej, mondtam én! Mégis csak bolond ez az ember! Kötözni való bolond! És ha meg nem sértem, kitől nyerte valószinütlenül friss értesüléseit?

— Egy cápától.

— No, ez már mégis sok! Kényszerzubbonyt ide, de hamar! Ilyen bolondot még nem látott a világ!

— Üljön le, kérem, és csillapodjék! Izgalomra semmi ok. Láthatja én is nyugodt vagyok. Ha nem tudom hitelesen bebizonyitani, hogy az állitásom tényeken alapul, még mindig lesz ideje orvost hivatni és kényszerzubbonyt rámadatni. Előbb olvassa el mindazt, amit az előbb elmondottam, a tiz nap előtt megjelent londoni Timesben, amelynek egyik példányát magammal hoztam...

— Bocsásson meg, kérem... valóban elragadtattam magamat. De hát mégis csak kissé meglepően hangzik az az állítás, hogy valaki saját külön kiküldött cápái utján szerzi az információit... Hadd látom a tiz nap előtti Times-t.

— Tessék, itt van. Mellékelek hozzá néhány kabátgombot és egy noteszt is. Mindez annak a személynek a tulajdona volt, akit a cápa kétségkívül a Themzében kalandoztában falt fel. Láthatja uram, a könyvecske utolsó feljegyzésének dátuma megegyezik a Timesével és német eredetijéből angolra forditva igy hangzik:

„ Tekintettel a hadüzenetre, még ma utrakelek Németország felé, hogy felajánljam szolgálataimat drága hazámnak."

— A szerencsétlen ember bizonyára el is utazott volna még azon a napon, ha a cápa — Isten tudja, milyen körülmények közt — véget nem vet földi életének.

— Kár érte... — sóhajtotta a kereskedő. — De a sajnálkozásra később is lesz időnk. Most egyéb dolgunk van. Mindenekelőtt megteszek minden intézkedést a gyapotkészlet felvásárlására. Hogy örülnek majd, akik most ilyen nagy megrendeléseket kapnak tőlünk!

— Mulandó lesz ez az öröm, mint minden e földön. Két hónap mulva, ha majd szállitaniok kell az árut, a guta fogja kerülgetni őket...

— Szabad óráimat már előre is arra fogom forditani, hogy sajnálom őket. Most pedig jöjjön velem, kedves fiatal barátom és üzlettársam a szabómhoz; dúsgazdag ember mégsem járhat ilyen toprongyosan... Bocsánat, nem mondaná meg még egyszer a nevét?

— Cecil Rhodes.

— Nehéz megjegyezni! De ha hosszuéletü lesz a földön — amit szivből remélek —, sikerülnie fog az emberek emlékezetébe vésni... Tudja, én csak háromféle embert ismerek: közönségeset, bolondot és kiválót. A maga helye pedig a kiválók sorában van, erre akár esküt is mernék tenni!

A buvár, száján lélegző-álarccal, beszáll a buvárpáncélba.

Arckép.

A TENGERFENÉK PÁNCÉLOSAI

Az emberi haladás legerősebb rugója az elégedetlenség. Nem érjük be, hogy miénk az öt világrész szárazföldje; még a tengerek mélyét is meg akarjuk hóditani. Hajszol a tudásvágy, mert ott lenn, az óceánok hűvös és hallgatag mélységeiben a Földnek és a Természetnek még sok titka lappang. De hajszolnak kézzelfoghatóbb okok is. A történelem folyamán elsüllyedt hajókkal rengeteg arany-ezüst és más érték került a vizek fenekére. A sekély fenéken fekvő hajóroncsok gyakran akadályozzák és veszélyeztetik a tengeri közlekedést. A kikötői épitmények, hidpillérek, mélyen a viz alá, egészen a fenék szikláiig nyulnak le. Mindez megköveteli, hogy az ember otthonosan mozogjon a viz alatt, kiemelhessen terheket, eltakaritson romokat, vagy épitő munkát végezzen. Végül — nem ritkán — a puszta kalandvágy viszi az embert a mélybe, a legyőzhetetlen ösztön: felkutatni ismeretlen veszélyeket, szembeszállni és megküzdeni velük s aztán legyürni őket a szellem, a bátorság, a hősiesség fölényes erőivel.

Hanem akár a tudásvágy, akár a kiváncsiság, akár a kapzsiság, vagy gyakorlati okok késztetik a mélybeszállásra, egyről sohasem feledkezhetik meg: az elem, ahová behatolni készül, a kérlelhetetlen pusztulást jelenti minden, szárazföldre teremtett élet számára. A levegő hiányával még csak megbirkózik valahogy az ember. A buvár, a sisakjához csatlakozó gumicsövön át, vagy pedig a hátára csatolt tartályokból, kap annyi levegőt, amennyi korlátolt ideig tartó vizalatti munkához elegendő. Hanem a viznyomás! Ez az a rém, melynek bordát-roppantó, erős hajófalakat is bezuzó irgalmatlan vasmarkától, szinte a legutóbbi időkig, visszariadtak a buvárok és meg sem kisérelték, hogy mélyebbre bocsátkozzanak. Nagyjából tizméterenként egy atmoszférával növekszik a viznyomás. Ez annyit jelent, hogy a mélység tiz méternyi növekedésével minden négyzetméternyi felületre tizezer kilogrammal nagyobb szoritó erővel hat a viz. Nem csoda, ha régente a tulságos mélyre merült buvárhajók acélfalait is hitvány papirosdobozként roppantotta össze és hogy a közönséges, hajlékony buváröltönybe öltözött buvár számára 30—40 méternél nagyobb mélységben tartózkodni már nagy testi megerőltetést és életveszélyt jelent. 80 méternél mélyebbre ilyen felszereléssel nem is bocsátkozhatik senki.

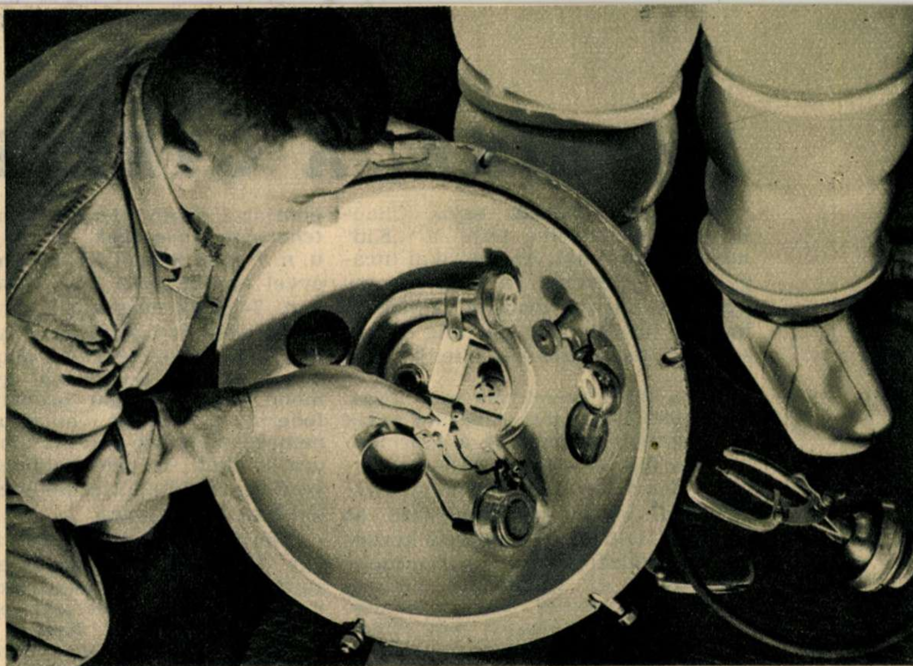
Az ember előbb riadtan és tanácstalanul nézett szembe a tengeralatti világnak ezzel a szörnyetegével. Aztán feltalálta magát.

Páncélba öltözött. Vastag acélpáncélfalakból rótta össze ormótlan, középkori lovagi öltönyökre emlékeztető buvárkészülékeit s azok védelme alatt kisérelte meg az ujabb rohamot a mélység ellen. És most már nagyobb sikerrel. A képeinken látható, német találmányu buvárpáncél-öltönyben több, mint 200 méternyire ereszkedhetik a buvár. Belülről mozgathatja a hatalmas acélkarok végén lévő fogókat s ezekkel mindenféle munkát végezhet a viz alatt és a tenger fenekén. Nem kell tartania tőle, hogy a viznyomás kárt tesz benne, mert az erős páncélfalak kitartanak. Az acéltok belsejében rendes nyomásu a levegő és lélegzőberendezés, mérőműszerek és más készülékek biztositják a tengerfenék páncélosának a szabad és biztonságos mozgást a nedves elemben. Erős fényszóró világitja meg körülötte a sötétzöld vizfüggönyöket; a külvilággal pedig a páncélburok levehető felsőrészébe épitett mikrofon és hangszóró köti össze, a hozzá csatlakozó villanykábelen át.

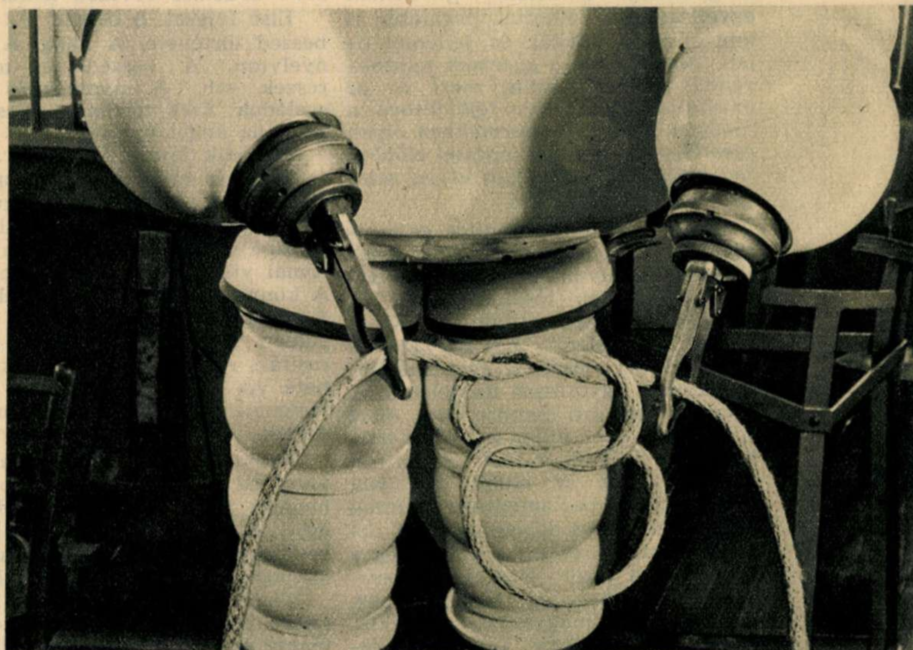
Persze egyelőre nem sok ilyen „páncélos“ népesiti be a vizek mélyét, mert az ujfajta buvárkészülék meglehetősen drága. De már eddig is annyi szolgálatot tett (elsüllyedt kincsesrakományokat is emeltek ki vele), hogy egyre fontosabb szerepet tölt be a vizalatti munkálatokban. Hanem az ember nem lenne hű saját természetéhez, ha annyival beérné. Nem, nem elegendő a kétszázméteres mélység. Nem elegendő, hogy sekély fenéken már szinte olyan biztonsággal mozognak buváraink, mint a szárazföldön, sőt hogy már mozgófényképfelvételt is kényelmesen készithetnek viz alatt — nem, ez még a semminél is kevesebb. Hiszen hol vagyunk még az igazi, sokezerméteres tengermélységektől!...

Nos, bizonyos: messze vagyunk még, de — állandóan közeledünk feléjük. Ahhoz természetesen már nem elegendő a páncélöltöny sem. Csak az olyan sima, vastagfalu páncélgömbök dacolhatnak az ott uralkodó rettenetes nyomással, aminőben *Beebe*, amerikai tengerkutató ereszkedett le néhány esztendővel ezelőtt 923 méternyire. És aminővel — a legujabb hirek szerint — *Piccard* tanár, a világhirü sztratoszféra repülő akarja megkisérelni az alámerülést ebben az esztendőben. Ha hihetünk a hireknek, a tudós a Kanári-szigetek közelében száll majd a tenger alá és azt reméli, hogy gömbjében 6000 méternél mélyebbre juthat le... Vakmerő szándék! De az ember, amióta a Teremtés szinpadára lépett, már megoldott néhány ehhez hasonló vakmerő feladatot...

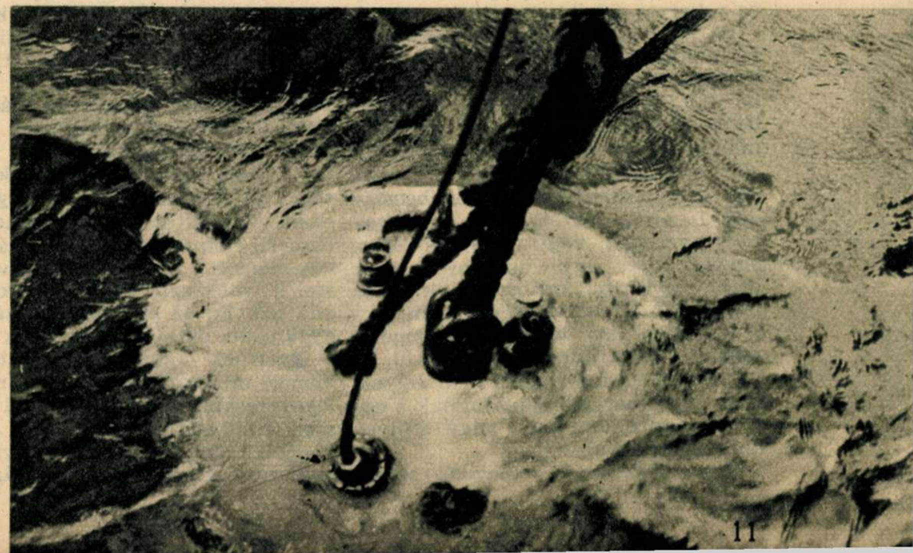
(e.)

Mikrofon és hangszóró a buvárpáncél fedelén.

A készülék belülről mozgatható fogó-karjai. Alsó kép: a lemerülés pillanata.

AMERIKA, A GYEREKEK ORSZÁGA

Évekkel ezelőtt az egyik Chaplin-film világhirüvé tette a „Kid" nevet és fogalmat. Az amerikai utcagyereket jelentette, a szegénysorsu gyereket, aki az utcán él, önmagára hagyva nő fel, iskolába alig jár és sorsát a nagyváros véletlenje irányitja.

Ez a fajta gyerek ma már nincs. Az utolsó évek alatt Amerika egyik legfontosabb problémája a gyermeknevelés lett és aki meg akarja érteni ezt a világot, az nem mulaszthatja el, hogy tanulmányozza az amerikai felnőtt, az amerikai közvélemény állásfoglalását a gyermekhez, mert ez mindennél élesebb fényt vet ez ország lelki alkatára. Az európai kontinensen a gyermek az általános felfogás szerint tökéletlen kis lény, aki fejlődik és egyszer majd lesz belőle valami. Angliában a gyermek, a kicsiny gentleman egyenrangu a felnőttel, legalább is ami erkölcsi világát és jellemét illeti. *Amerikában a gyermek felsőbbrendü lénynek számit, mert ez az ország alázatos, hisz a fejlődésben, a jövőben s minden gyermekben olyan személyt lát, aki egy lépéssel előbbre fog jutni a tökéletesedés utján, mint az előtte élő generáció.*

Azok az amerikai tanitók és tanitónők, akiket alkalmam volt megfigyelni osztályukban, szemmel láthatóan élvezték mesterségüket. A hangulat egészen otthonias. Nincs merev „fegyelem", ha egy kérdés felmerül, azt először a gyerekek beszélik meg egymással fesztelenül és a tanitó nem inti csendre őket, mert tudja, hogy ép e pillanatok alatt működik és fejlődik a fiuk és lányok értelme. Ezek az elemi osztályok valóságos kis parlamentnek tüntek fel előttem. Egy helyen például arról volt szó, hogy mi a különbség a kő és a fém között. Nos, ezt a gyerekek nem könyvből tanulták meg, nem a tanitó magyarázta el nekik. A tanulók maguktól próbálták rájönni, mindenki elmondta a véleményét, vitatkoztak felette, végül pedig kialakult a végleges vélemény és a helyes felelet.

A nevelés-tudomány Amerikában bámulatosan fejlett és teljesen gyakorlati. Egyik legérdekesebb kisérlet a *három különböző tipusu elemi iskola* felállitása. Minden gyereket, mielőtt az óvodából az elemibe kerül, intelligencia-vizsgálat alá vetnek és képességeihez mérten beosztják az *átlag* osztályba, a *hátramaradt* gyerekek, vagy a *gyors-felfogásuak közé*. Igy, amennyire csak lehet, egyforma kaliberü fiukból és lányokból áll az osztály s nem történik meg az, hogy a gyöngebb agyuak lemaradnak mindenről, a gyors felfogásuak pedig nem figyelnek, mert már mindent tudnak s ezáltal vagy ellustulnak, vagy csínyeket követnek el.

Igen érdekes és a nevelés szempontjából döntő jelentőségü a *„nagytehetségü gyerekek iskolája"*, az u. n. Public School No. 500, mely két évvel ezelőtt nyilt meg New Yorkban. 7-től 13 éves korig járnak ide a gyerekek és oktatásuk 5 éves tanterv alapján történik. Az alapelv az, hogy ebben a korban a gyerekek mohó kiváncsisággal próbálják felfedezni a világot, amelybe csak nemrég születtek bele. A tények érdeklik őket és nem szünnek meg kérdéseket feltenni szüleikhez, tanitóikhoz, barátaikhoz.

Mármost, a gyerekek tanitása ugy történik, hogy az öt esztendő alatt az osztály egy könyv-sorozatot ir, amelynek a cime: „Az egyszerü dolgok története." Kezem között van például egy kis nyomtatott füzet, melyet e gyerekek irtak s melynek cime „Az emberi érintkezés". Érdemes röviden ismertetni.

Első fejezet: a beszéd. Az emberi beszéd története. A hang. A szó. A nyelvtan. A beszéd- és mondatrészek stb. A nyelvek és nyelvcsaládok. Ezek története. Hosszu fejezet az angol nyelvről.

Második fejezet: az irás. Az irás és kép-irás eredete a barlanglakóktól kezdve, az egyiptomiakon, kinaiak, babilóniakon keresztül máig. Az ábc s annak elterjedése a görög-római világ segitségével. A papyrus. A könyv. A mayak és aztekek irása. A római viasztábla és kódex. A pergamen. A középkori irás és sokszorositás. A nyomtatás. Ennek története. Az ujság. A könyvtár. Ennek története. A modern könyvtár-rendszerek. Amerika nagy könyvtárai.

Harmadik fejezet: a posta. Hirvivés az ó- és a közép-korban. A modern posta kezdetei és kifejlődése. A bélyeg. Az amerikai postarendszer. Ajánlott, expresszlevél, légiposta, csomag-szállitás stb.

Negyedik fejezet: távirat, kábel, szikra-táviró, telefon. Mindezek története és technikája. A rádió.

A tanulmány 38 nyomtatott oldal terjedelmü és 12 hét alatt készült el. A gyerekek könyveket olvastak hozzá, vitatkoztak, kisérleteztek. Közben tanulmányi kirándulásokat tettek, meglátogatták a nyomdát, a postahivatalt, a rádióállomást s még két-három más helyszini tanulmányt is végeztek. A tanulás igy valósággal kaland a fiuk és lányok számára. Nem kötelesség, de érdekfeszitő szivügy. Öt éven keresztül végigmennek az emberi életnek és a civilizációnak valamennyi fontos megnyilvánulásán s valósággal ujjáteremtik, ujraélik azt. Ez az egyszerre elméleti és gyakorlati oktatás, amelynek során a gyermek ugyanakkor kutató és elemző munkát végez, valószinüleg a legmagasabb rendü nevelési rendszer, amit eddig kipróbáltak.

A *hátramaradottak* osztályának a módszere szintén igen tanulságos. Itt nem fokozott szellemi fürgeséggel kell számolnia a tanitónak, de ellenkezően, eltompultsággal és szellemi lustasággal. Igy tehát a cél az anyag összeszükitése és a minimális ismeretek közvetitése. Elsősorban pedig az, hogy a tanitó figyelemre birja a gyereket. Ezért igen sok a játék, a magyarázat igen egyszerü és képletes és a tanitó feladata elsősorban az, hogy a minimális ismeretek közvetitésén tul felfedezze, milyen fajtáju munkára, főként kézműves vagy ipari munkára van hajlama a gyereknek.

Mindezen kisérletek, a felnőttek állandó figyelme, megbecsülése, szolgálatkészsége azt eredményezik, hogy az amerikai gyerek nem ismeri a „majd ha felnövök" lélek-állapotot. A perctől kezdve, hogy eszmélni tud, öntudatos, komoly, egyenértékü tagja a társadalomnak. Ez az a demokrácia, ahol nemcsak a társadalmi helyzet, de a kor sem emel különbséget ember és ember között. S ez nem tulzás, ez a gyakorlat.

S most még csak egy példát akarok elmondani arról, hogyan gondoskodnak a hatóságok a gyerekek lelki épségéről.

Az utolsó évek folyamán a gengszter-filmek és a ponyva-regények erősen hatásuk alá keritették a kültelki gyerekeket. Ez a légkör valósággal melegágya volt a korai bünözésnek. New York polgármesterének ekkor eszébe jutott, hogy megalakitja az u. n. „Police-Club", Rendőr-Klub intézményét. Minden őrszobában kiválasztott egy kedves, csalódos rendőrt, aki maga köré gyüjtötte a környék haszontalan ifjuságát és megigérte nekik, hogy *felveszi őket a rendőr-klubba és olyan jelvényt ad nekik, mint amilyent a rendőrök viselnek.* A gyerekek hetenként két délután ellátogattak az őrszobára, ahol teázás közben a klub elnöke érdekfeszitő történeteket mesélt nekik arról, hogyan üldözik és fogják el a gengszter-vezéreket. A gyerekek lassan nem a gyilkosban, de a rendőrben látták a hőst s ahelyett, hogy betörésen törték volna a fejüket, maguk is mind detektivek óhajtottak lenni és magánszorgalomból a negyed békéjének, biztonságának legéberebb őreivé váltak. Ez a rendőr-klub az utolsó két év alatt többet tett a bünözés meggátlása s a gengszter-jelöltek jó utra való téritésének az érdekében, mint bármilyen más rendőri intézkedés, mint az elrettentő kivégzések tucatja. Ujra bebizonyosodott, hogy itt mindennek alfája a gyermek.

Amerika, ez a friss és hatalmas ország hatalmának még csak kezdetén áll, mert amig az öreg európai államok minden tettükben a multra hivatkoznak, ő alázattal és bizalommal a jövő előtt hajlik meg.

K. T.

Mért játszanak a szinházak rossz darabokat?

Számtalanszor hallottuk már különböző társaságokban a következő kérdést:

— Vajjon hogy lehet az, hogy ezek a remek, nagyszerü szinészekkel dolgozó, világhirü budapesti szinházak néha olyan csapnivalóan rossz darabokat játszanak? Hát nem látja, nem tudja és nem érzi az a szinigazgató, aki már annyi sok darabot látott, olvasott és adott elő, hogy egy ilyen rossz darab nem fog kelleni a közönségnek?

Erre a kérdésre — őszintén bevalljuk — nem olyan könnyü válaszolni.

Legegyszerübb talán a rejtély megoldása külföldi darabok esetében.

X. Y. szinigazgató azt olvassa valamelyik szinházi ujságban, hogy a Vörös Szépasszony cimü darabot már hetvenkettedik hete játsszák egy ezerkétszázszemélyes newyorki szinházban. Az igazgató ellenőrzi a hir valódiságát, megtudja, hogy valóban: azóta már nem is hetvenkettedik hete játsszák a darabot, hanem immár hetvenhatodik hete. Azonnal meghozatja a darabot, elolvassa és nincs ugyan tőle valami tulságos nagyon elragadtatva, de azt gondolja magában, hogy amit Amerikában ilyen szünni nem akaró érdeklődés közepette, már közel másfél esztendeje játszanak, abban azért mégiscsak lenni kell valaminek.

Megveszi a darabot, leforditattja és előadja. És akkor kiderül, hogy amihez Amerikában csak ugy tódultak az emberek, mint cukorra a legyek, az itt nálunk, Magyarországon, a kutyának se kell.

Ekkor a szinigazgató szigoruan elhatározza, hogy a mai naptól kezdve — legyen az külföldön bármekkora siker is — ő soha nem ad elő többé olyan darabot, amely neki magának nem tetszik. És elutazik Párisba, ahol, cserkésző szinházi körutján, megnéz egy óriási sikerü francia produkciót. A közönség tombolva ünnepli ugy a darabot, mint az előadást. A pesti igazgató, aki ott ül a francia nézők között, szintén tombol és szintén ünnepel. És megveszi a darabot. Leforditattja. Előadja. És csoda történik. A pesti közönség se nem tombol, se nem ünnepel. Sőt maga az igazgató is ámultan konstatálja, hogy amitől odakinn Párisban, franciául és a francia közönség óriási tetszésének hatása alatt annyira el volt ragadtatva, az idehaza, magyarul, még neki magának se tetszik.

Elannyira, hogy ismerünk egy igen okos és kitünő magyar szinigazgatót, aki külföldi utjainak *csak első három napján* néz meg idegennyelvü előadásokat. És ami ez alatt a pár nap alatt tetszik meg neki, azt megveszi. De későbbi időpontban már egyáltalán nem hajlandó üzletet kötni külföldi szerzővel, még ha annyira tetszik is neki valami, hogy szédülten jön ki a szinházból. Ugyanis ez a szinigazgató bölcsen tudja, hogy néhány napi külföldi tartózkodás után az ember elveszti a *magyar* szemmértékét és akarva nem akarva eltolódik a jó, vagy rossz véleménye a hihetetlenül szuggesztiv külföldi izlés irányába.

Na és most lássuk: mért adnak elő rossz *magyar* darabokat?

Erre a kérdésre csak két esetben könnyü a felelet.

1. Amikor az igazgató maga is nagyon jól tudja, hogy a darab nem jó, de olyan kitünő és nagynevü szerző irta, hogy a szinháznak *muszáj* előadni.

2. Amikor az igazgató elolvassa a darabot és azt mondja: igaz, hogy ez a darab nem jó, de óriási és remek szerep Rakonczay művésznőnek. És a közönség — gondolja az igazgató — sokkal inkább megnéz egy rossz darabot Rakonczayval, mint egy jó darabot Rakonczay nélkül.

Azonban az eddig felsorolt esetek, ugy külföldi, mint belföldi vonatkozásban — egészen kivételesek. A szabály tudniillik a következő:

Azok a bizonyos „rossz" darabok egyáltalán nem is rosszak.

Hanem:

a) Jó külföldi darabok, amelyeknek tárgya és miljője a magyar közönséget hidegen hagyja.

b) Jó külföldi darabok, amelyeknek sikere azonban nem a tárgyukban, vagy a cselekményükben rejlik, hanem a stilusukban és párbeszédeikben, melyeket a magyar forditó nem tudott kellőképpen visszaadni.

c) Jó belföldi darabok, amelyeket a szinház azért adott elő, mert vagy a témájuk, vagy a feldolgozási módjuk végrevalahára egyszer nem a kitaposott utakon halad, azonban épp azért buknak meg, mert szokatlanságuknál fogva idegenszerüek a közönségnek.

d) Jó külföldi, vagy belföldi darabok rossz előadásban.

e) Avagy jó előadásban, de nem a megfelelő szereplőkkel. Mondjuk például: a szinház megvette a darabot Rakonczay művésznőnek, aki azonban nem akarja eljátszani, erre a szinház előadja Szakolczay művésznővel, aki igen jó szinésznő ugyan, de ez a szerep véletlenül nem neki való.

f) Jó a darab, jók a szinészek is, azonban a szinháznak nagyon rövid idő állt a rendelkezésére ahhoz, hogy a darab minden kvalitását kihozza. Ennélfogva a darab ugy a főpróbán, mint a premieren megbukik. Később már kijavul az előadás és a darab értékei egyszerre csillogni kezdenek, de akkorra már késő. Elterjedt az a hir, hogy ezt a darabot nem érdemes megnézni és ennélfogva nem is nézi meg senki.

Végül — és bizony, fájdalom, ez a leggyakoribb eset — jó a darab is, jó az előadás is, azonban a közönség nem jó. Mert egy szinházi produkció három összetevőből alakul sikerré, vagy bukássá. Hogy *mit* játszanak, *hogyan* játsszák és *kinek* játsszák? És ennélfogva, bukás esetén, három változat lehetséges.

Megbukik a produkció, mert rossz a darab.

Megbukik a produkció, mert rossz az előadás.

És megbukik a produkció, annak ellenére, hogy jó a darab is, az előadás is, de — valami misztikus és megmagyarázhatatlan okból — mégse kell a közönségnek.

Ilyenkor — ha szabad ezzel a merész, de sérteni senkit nem akaró szólással élnünk — a közönség izlése bukik meg.

A közönség izlése, mely annak idején megbuktatta Verdit Milanóban és Carusót Budapesten.

Palló Imre, a székely „Falstaff“

— Imre bácsi! Drága, aranyos Imre bácsi! Hogy tetszik lenni?

Csilingelő angyalhangok verődnek boldog örömmámorba. Tiz felől szaladnak össze a kurtaszoknyás, trikós tündérkék és pillanat mulva fürtökben lógnak „Imre bácsi“ két izmos karján, nyakán, széles vállain. Ott áll közöttük Palló Imre, szálasan, délcegen, mint Gulliver a törpék országában. Széles mosolyra derülve biztatja legkisebb női rajongóit, az apró balettnövendékeket:

— No, ide is egy puszit, meg ide is, gyerekek! Elég volt, menjetek próbálni, mert kikaptok a rendező bácsitól.

Odatartja nekik barnára lesült képét, rájuk vereget jóságosan, aztán lerázza őket. Nemsokára kimaszkirozva jön vissza a szinpadra, kócos, ősz hajfürtökkel és kusza szakállcsomókkal, hasán óriási műpocakkal, mint Falstaff lovag. És Verdi csodálatos vigoperájában, Oláh Gusztáv gyönyörü windsori parkdíszletében, „Herne tölgye“ alatt henteregve türi, hogy ugyanaz a tündér- és manósereg, amely az imént „civilben“ össze-vissza puszilta, most negyedórán át csipkedje, szurkálja, csiklandozza, hegyes botokkal döfködje s hogy eljárja hájas potrohán a kállai-kettőst. Aztán, mikor végre két lábára támaszkodhat, szép, nemes baritonján, amelyet ismer és szeret a magyar közönség minden rétege, a nótakedvelőktől wagneriánusokig, elzengi Falstaff méltatlankodó szentenciáját.

Valami telivér őskedély, a humoros életszemléletnek egészen egyéni válfaja, a harsány kacajnak különös, de ismerős zamata árad ebből a Falstaff-alakitásból. Shakespeare és Verdi halhatatlan komikai hősének gazdag testi-lelki fölszereltségét Palló Imre kétségtelenül egyéni jellemvonással gazdagitja s ez nem más, mint a góbé-furfang. A nagyszerü énekes tősgyökeres székely származása félreismerhetetlenül átüt egész művészi lényén. Ez szinezi énekmodorát épugy, mint szövegmondásának erdélyiesen elnyujtott magánhangzóit. Szinpadi játékában is a széles, tempós taglejtések uralkodók, noha, igazi székely alkalmazkodóképességgel, Figaro olaszos fürgeségét és Amfortas germán átszellemültségét is tökéletesen el tudta sajátitani.

— Ha igaz, hogy az én Falstaffom egy kicsit székelyes izü — mondja, mikor a remekmű diadalmas operaházi felujitása után ezekről a dolgokról beszélgetünk —, annak én csak örülni tudok. Meggyőződésem ugyanis, hogy a magyar operaművészet, az előadóművészet is, a nagy nemzetközi áradatban külön nemzeti stilust, hogy ugy mondjam: tájnyelvet képvisel. Kell is, hogy igy legyen. Mihelyst Wagnert, Verdit, Mozartot vagy akár Puccinit és Muszorgszkit magyar énekesek magyar nyelven, magyar közönség előtt szólaltatnak meg, ez az árnyalati jelleg akarva, nem akarva érvényesül. Sokszor gondolok arra, hogy a Nemzeti Szinház legelső operaelőadása a „Sevillai borbély“ volt, s hogy dicső elődeim, az uttörő operisták, Rossini művét már évekkel előbb Miskolcon is előadták — magyarul. Ez jelképezi azt a nemzeti hagyományt, amely nekünk, maiaknak parancsolóan irányt szab: magyar lélekkel befogadni és magyarrá átélni a nagy nyugati zenekulturákat.

— De tovább megyek. Azt hiszem, a hazai műveket is csak ugy szolgálhatjuk igazán, ha magunkba szivtuk azt az egyetemes kulturát. Én a Falstaffot most tizenöt esztendeje, azóta elhunyt milanói mesteremmel olaszul tanultam meg, mivel akkor még nem volt magyar forditás. Tőle tanultam a „bel canto“ némely mesterfogását is. Ezáltal az énekem talán olaszosabb lett, de sem a Háry Jánosban, sem más szinmagyar szerepeimben nem érzem, hogy kevésbé lenne magyaros, sőt! Még ha cigány mellett nótázom, akkor is azért jó — ha jó — amit csinálok, mert művészi tudatossággal csinálom.

Palló Imre jogász is, jogi doktor, nem csoda, hogy okosan, logikusan érvel az igaza mellett. Annál könnyebb a dolga, minthogy — ez már a kritikus megállapitása — tökéletesen igaza van.

Lányi Viktor.

Palló Imre.
(Foto: Vajda M. Pál.)

Háry János szerepében.

Falstaffban. Alsó kép: a Rigolettóban
(Foto: Vajda M. Pál.)

Színházi tere-fere

Igények.

A veszekedő-hajlamáról és bogarasságáról közismert szinész beállit déltájban egy köruti kávéházba és az étlapot kéri. A pincér elébe teszi. A szinész végigmustrálja, kegyesen bólint, majd igy szól:

— Az egynyolcvanas menüt hozza. De idefigyeljen: a leves helyett uborkát kérek, a köret helyett sajtot és a tészta helyett feketekávét.

— Igenis, kérem — feleli udvariasan a pincér. — A sült helyett talán nem óhajtana a nagyságos ur esetleg inkább egy parti billiárdot játszani?

A számoló-művész.

Egyik hires szinészünk fiacskája az első gimnáziumot végzi az idén. A szinész, aki apai hivatását rendkivül komolyan veszi, minden nap együtt tanul csemetéjével, kikérdezi a leckéjéből, segitségére van házifeladatai elvégzésében.

A jómultkoriban kihivta a katedrához a kisdiákot számtantanára és igy szólt hozzá:

— Eddig minden házi dolgozatod elégtelen volt. Mi a magyarázata, hogy a két utolsó feladatot hibátlanul oldottad meg?

— Az, tanár ur kérem — felelte fülig pirulva a reményteljes csemete —, hogy a papám két hete vidéken vendégszerepel...

Igazolás.

Az elragadóan bájos drámai szinésznő prózai alakitásaiért egész Budapest rajong. A művésznő énekhangja azonban — mit tagadjuk — nem éppen kellemes. Ami még nem volna baj, ha nem énekelne. De ő bizony énekel! Nem a szinpadon ugyan, hanem odahaza. Szent meggyőződése, hogy ha szorgalmasan gyakorolja a hangját, előbb-utóbb mégis csak sikerül babérait énekes-primadonnai babérokkal gyarapitania.

Még a nyáron történt, hogy észrevette: miközben trillázik, férje odaáll ebédlőjük nyitott, nagy ablakához és ottmarad mozdulatlanul, amig csak ő a dalolást abba nem hagyja.

Csodálkozva kérdezte meg tőle:

— Miért állsz az ablaknál, mialatt énekelek?

— Nehogy a szomszédok azt higyjék, hogy verlek! — felelte a férj.

Öregdiák...

Az irodalmi lapszerkesztő találkozik a művész-klubban régi barátjával, a már ritkán szereplő, idős szinésszel. Minthogy régóta nem látta, nagyon megörül neki.

— Hogy vagy, kedves komám? — faggatja szeretettel. — Mesélj hát magadról! Mit csinálsz mindig?

— Meg vagyok — válaszolja lakónikusan a nem tulságosan bőbeszédü szinész.

— Hát a feleséged?

— Az is.

— És a fiad?

— Jogot hallgat.

— Oh, ez derék! No és mondd, mi lesz, ha letette a doktorátust?

Mire a szinész, kesernyésen:

— Aggastyán.

film-kockák

Biztató...

Loretta Young uj titkárt keres. Rokonszenves fiatal férfi jelentkezik az állásért. Lelkesen fogadkozik, hogy kitünően ellátná hatáskörét, ha a művésznő szerződtetné.

Loretta Young.

— Az én titkárom munkaköre nem gyerekjáték ám, fiatal barátom — figyelmezteti Loretta. — Sok minden egyéb teendője mellett óriási levéltömegre is kell válaszolnia a nevemben. Csak akkor szerződjék le, ha képesnek érzi magát arra, hogy naponta átlag tiz órát üljön az iróasztal mellett.

— Oh, az nekem semmi — felelte könnyedén a titkárjelölt —, három évig ültem a Sing-Singben!

Utazik a skót.

Carole Lombard legutóbbi estélyén skót viccversenyt rendeztek. Az első dijat az ifjabb Fairbanks nyerte el, a következő történettel:

A skótnak valami üzleti ügyben Amerikába kellett utaznia. Jegyet váltott tehát egy óceánjáróra.

Carola Lombard.

Végre megérkezett a hajó Newyork kikötőjébe. Miközben a skót, a kiszállásra várt, egyszer csak egy búvárt vett észre, aki akkor kászálódott ki éppen a vizből a partra.

— Tyhü, a kutyafáját! — káromkodta el magát erre skótunk. — Ha tudom, hogy gyalog is el lehet jönni, dehogy szálltam volna hajóra!

Ütőkártyák

Wallace Beery egy alkalommal izgalmas póker-játszma szemtanuja volt, Mexikó valamelyik városának egyik kocsmájában.

Ádáz, elszánt és már-már végnélkülinek igérkező küzdelem után egyszer csak megszólalt az egyik játékos:

— Négy ászom van. Hát neked?

— Nekem két revolverem — válaszolta csendesen a másik és jelentősen a szemébe nézett.

— Akkor te nyertél — jelentette ki erre gyorsan a másik és esze nélkül fizetett.

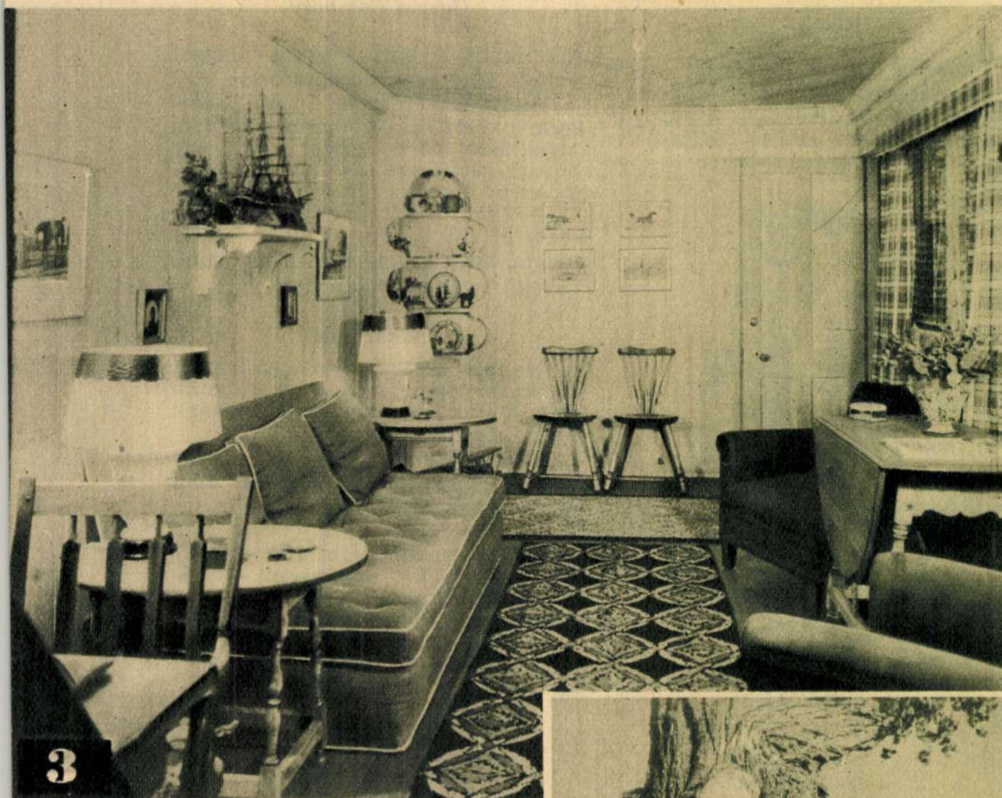

Wallace Beery.

1-2 *Az utolsó simítások a kész maszkon a felvétel megkezdése előtt. (Lawrence Tibbet és Florence Rice.)*

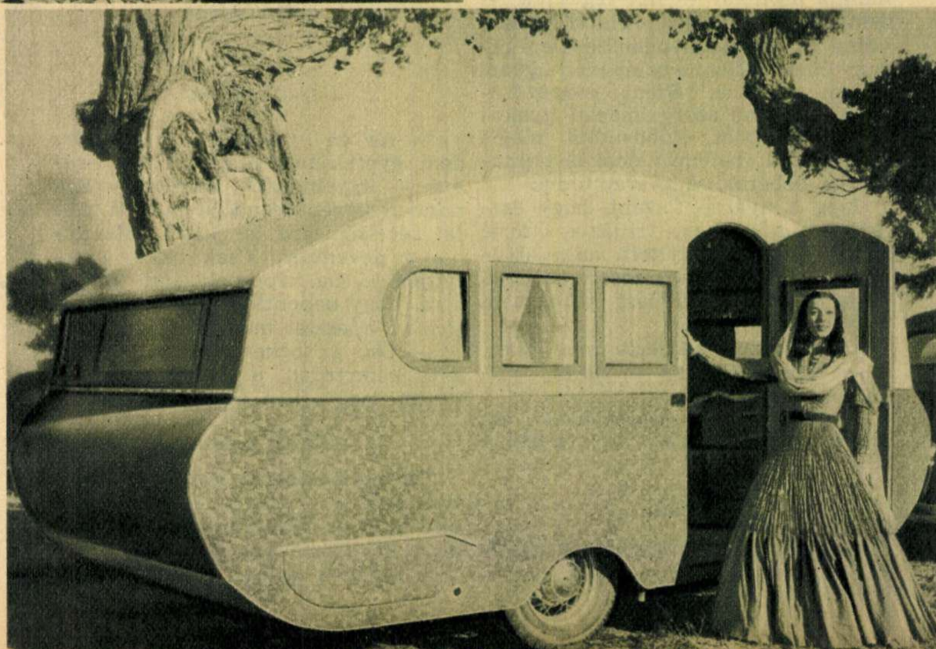

A film kulisszatitkai

Különös világ a kulisszák világa — szinpadon is, hát még mennyire az a filmgyártásban. Az öltözők titkai, a smink, a felvételek előkészületei, a rendező szerepe, ezer meg ezer ismeretlen — nekünk, a közönségnek ismeretlen — részlet, amelyből ezt a rövid képriportot adjuk.

3-4 *Robert Montgomerry korai amerikai stilusu öltözője és Loretta Young kényelmes öltöző-kocsija szabadtéri felvételeknél.*

Fox foto

5-6 *A hős arab sejknek és a francia légió rettenthetetlen kapitányának egyaránt a rendező parancsol — igaz, hogy ezt mi már nem látjuk.*

7-8 *Amig egy „szám", egy jelenet ilyen tökéletes lesz! — ahhoz bizony hosszu tanulás és gyakorlat kell.*

Metro foto

Mercur utódai — az utcasarkokon

Az idegennek, aki ma bejárja Olaszországot, feltünhet, hogy soha és sehol annyi utcai árust nem láthatott és olyan hangos utcai kikiáltókat nem hallhatott még, mint éppen a nagy olasz városokban. És ebben igaza is van: Olaszországban az utcai árusitás — vagy még pontosabbban: az utcai kereskedés — ma már egész művészetté fejlődött. De, sajnos, ettől a művészettől nagyon is hangosak lettek az utcák, amelyek már amugy sem mondhatók csöndeseknek a teherautóktól, motorbiciklitől és rikkancsok kiáltozásaitól, akik már reggel hétkor beordítják a legkisebb utcácskákba is ujságjaik nevét. Ebből a lárma-szimfóniából nem hiányzik az ószeresek hangprodukciója sem, akik külön szervezetekbe tömörülve, annyira elárasztanak minden teret és utcát, hogy minden negyedórában ujabb és ujabb tenorok, baritonok és basszusok, sőt szopránok is (mert nők is vannak köztük) éneklik el az örökké egyforma litániát: *„Strascé, stracciaio! Compro carte bottiglie!"* De az olasz *utcai árusokról* beszélve, nem róluk lesz szó, sem a kinai nyakkendő- és gyöngykereskedőkről, sőt a *„mercatone"*-król sem, az ugynevezett hetivásárokról, amelyek, mint mindenütt másutt, mozgalmasak és hangosak itt is. A nagy városokban — a boltokkal rendelkező kereskedők nem nagy örömére —, minden kerületben hetenként legalább egyszer, de egyik-másik helyen kétszer is, tehát egy-egy nagy városban hetenként tizszer, sőt még ennél többször is van ilyen „nagypiac", négy-ötszáz sátorral vagy bódéval és kétszerannyi kikiáltóval — *és itt házon és sirhelyen kivül mindent kaphat az ember!*

Az olasz utcai árusok mások, mint ezek: alaptermészetük, hogy ugy mondjuk, nem a társaslényeké! Ők igazi szabadportyázók. Egyedül járják be a várost és ott teregetik ki áruikat, ahol éppen nekik tetszik — és ahol rendőr nincs a közelben. A szárnyaslábu Mercur, a kereskedelem istene (és talán kitalálója?) már a mithológiában is hires volt gyorsaságáról és találékonyságáról: olasz utódai mindenképpen méltók hozzá. Fürgék, ötletesek, kitartóak — és torkuk teljesitőképessége szinte határt sem ismer, amikor kora hajnaltól késő estig kinálják és dicsérik áruikat... Hozzájuk képest valóságos kanonoki állásuk van azoknak a szentkép- és levelezőlap-árusoknak, akik a templomok közelében kinálgatják kis ládikókban tartott áruikat, főként az idegeneknek, akiket már távolról megismernek, és valami különös éleslátással és ösztönnel, rögtön anyanyelvükön szólitanak meg... Nem mintha valóban tudnának angolul, franciául, németül, *sőt magyarul is*, de azt a pár tréfás szót, amellyel az idegen rokonszenvét meg akarják hóditani, minden nyelven megtanulják... és például a magyarokat: *„Én vagyok az Olcsó János!"* bemutatkozással köszöntik legtöbbször, hogy aztán, a további tárgyalások már inkább mimikával és kézfelmutatásokkal folytatódjanak.

Több mint százezerre tehető ma Olaszországban az utcai árusok száma. Egyedül Milánóban több mint tizezret tart számon a rendőrség. Ezek közt, persze, igen sok az élelmiszerárus: hosszu taligáik valóságos mozgó vásárcsarnokok, amelyeken főként gyümölcsöt és zöldséget árulnak. Miután pedig Olaszországban majdnem egész éven át van friss gyümölcs és zöldség, ők sem alkalmi árusok többé, hanem állandó jellegzetes alakjai az olasz utcáknak. Télen-nyáron hallani kiáltozásukat, amint kinálják a friss árticsókát, *„finocchiót"*, gesztenyét, narancsot, szőlőt, fügét, naspolyát, paradicsomot, melyek inycsiklandozó hegyekben, vagy faháncsokból font kasokból mosolyognak az emberre, mialatt zengő bariton hivja fel olcsó voltukra a jó háziasszony figyelmét.

Baloldali kép: friuli vándor fakanál-árus.

Ma már a kereskedő, ugy látszik (legalább is itt, Olaszországban), nem várja be mindig, hogy a vásárló jöjjön el hozzá: ő megy el a vevőhöz. Sőt, az ország délibb részeiben, a tejcsarnok is ezt az üzleti szellemet vallja még mindig egyes helyeken, ahol kecskenyájakat és teheneket is hajtanak végig az utcákon (természetesen, csak a külvárosokban!) és ugy kinálják, hangos kiáltozással a friss tejet, amelyért a jó háziasszonynak csak éppen le kell jönnie az emeletről. De viszont igy annál közelebbről meggyőződhet róla, hogy a tej, amelyet ott fejnek előtte a lábasba, valóban friss is.

Az áru hamisitatlan voltát, egyébként, ezeknél a vándor- és utcai árusoknál is ellenőrzik a hatóságok. De azért külön vonzóerőt és hitelességet is jelent, hogy például *a hegyvidéki sajtokat* és *„ricotta“*-t, az illető hegyvidék lakóinak jellegzetes ruháiban árulják ezek az utcai árusok. Hust aránylag igen keveset esznek az olaszok: annál több tésztafajtát, sajtot, zöldséget és gyümölcsöt. A tésztafajtákat, a száraz tésztákat *(pasta asciutta)* nemigen árulják utcákon. De annál több süteményárust találni a délebbi fekvésü városokban. Ezek a nápolyi *„pasterella“*-k és *„pizza“*-k (az előbbi perecféle, az utóbbi lángosféle különlegesség) az északibb városokban is ingerlő csemege, különösen a délebbi származásu olaszok számára, és igy, itt is kaphatók mindenütt, sok helyen, különösen a külvárosokban, jellegzetes öltözetü utcai árusoknál, akik, persze, szintén nem takarékoskodnak hangjukkal, amikor áruikat kinálják. A nyári fagylaltosok, akik fehérre lakkozott, lábbal hajtott járművükön cikázzák be a várost, télen átalakulnak meleg, *főtt-gyümölcs-árusoknak* és ujabb szint és ujabb hangot is jelentenek utcákon, tereken, de csak „szezón-üzletemberek“, akárcsak a *halárusok*.

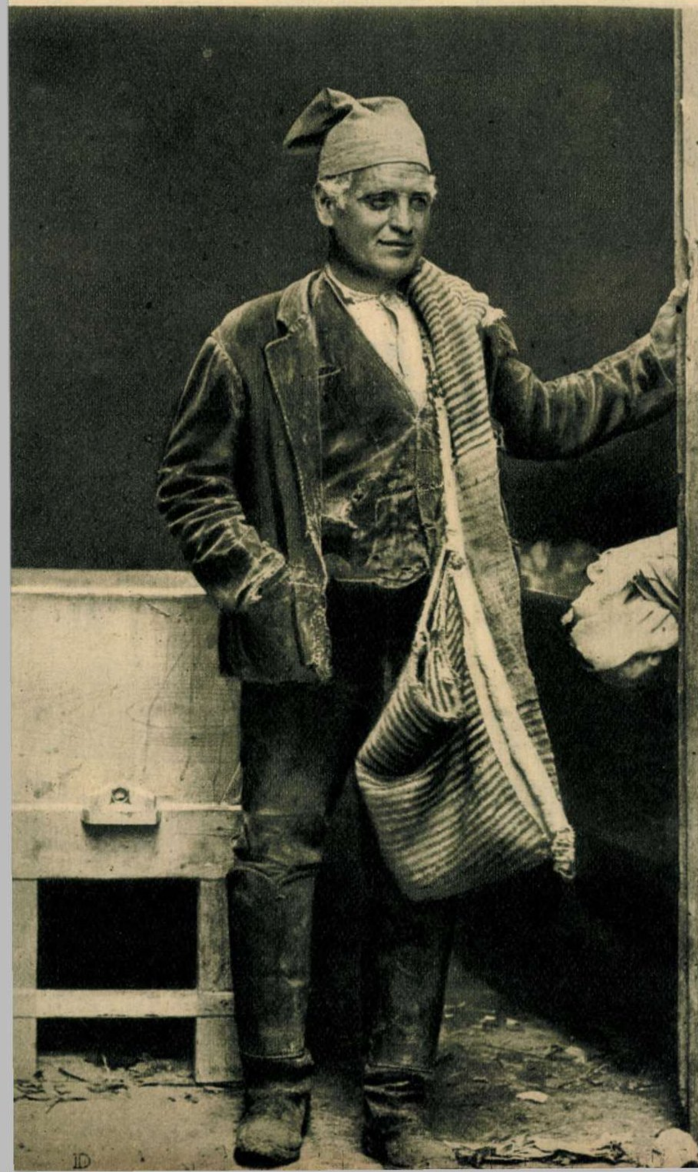

Faháncs-fonatu kosárban árulják a gyümölcsöt az utcákon.

A statisztika szerint az utcai árusok nagy része élelmiszert árul. De azért igen sokan mással is kereskednek az utcasarkokon, kezdve az utazósapkától a piperecikkekig, vagy a mosdószappantól a fogpiszkálóig, bőr-könyvtartóktól nyakkendőkig, és különböző alkalmi cikkekig. Ezek egy része csak „zsebből“ árul: egypár darabot tart kezében és sietve, titokban kinálja, mintha minden pillanatban attól tartana, hogy... a rendőr előállitja, mert nincs engedélye, vagy mert kéz alatt, vagy pláne lopott holmit árul... Holott, természetesen, minden irata a legnagyobb rendben van! És raktára is van a közelben: talán éppen a szomszéd kapu alatt, ahol a társa vigyáz a teli bőröndre... De a közönségre mindig hatása van a gyors és titokban való árusitásnak: tehát ő, mint jó pszichológus, az utcai kereskedelemnek ezt a fajtáját műveli. Vannak aztán utcai árusok, akik már a technika legujabb vivmányaival felszerelve dolgoznak. Lábuk „Mercur-szárnyait“ motorbicikli helyettesiti, az áruval azon száguldanak a város egyik végéből a másikba és pár pillanat alatt felszerelik acélból és aluminiumból való, összerakható állványaikat és pultjaikat... és ujabb pillanatok alatt már egész vevőgyürü veszi körül őket. És hogy a hatás még nagyobb legyen: az áruk mellett kisebb halom réz-, nikkel- és ezüstpénz is tornyosul, annak bizonyságául, hogy már mennyien vásároltak tőlük és hogy minden okos és jó háziasszonynak követnie kell ezt a példát...

Olaszország mérföldes léptekkel halad az ujitások utján, még az utcai árusitás terén is. Bizonyos tehát, hogy a modern, ötletes utcai kereskedők egyre jobban ki fogják szoritani az olasz utcákról az utcai árusoknak ezeket a tipikus, jellegzetes alakjait, akik szint és eredetiséget jelentettek a multban, de ma már — ki tudja, még meddig? — csak anakronizmust jelentenek...

(B. I.)

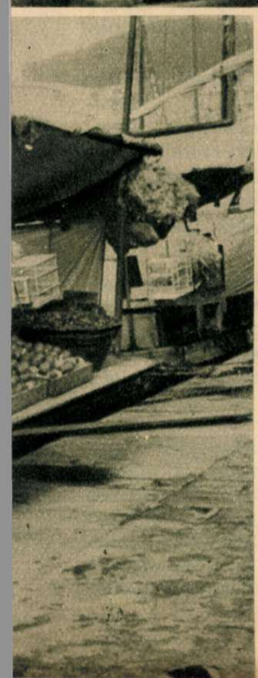

Baloldali kép: hegyvidéki olasz árus a hires kecsketuróval (ricotta) járja a vidéket.

Élet a kikötőben

1. *A reggeli napfényben fürdő „fapiac", bárkák hozzák a fát.*
2. *A káposztát is bárkán lehet venni.*
3. *Néhány deszka, egy vitorla és kész a gyümölcsstand.*
4. *Kukoricalevelet hordanak a bárkára.*

Modern felhőkarcolók épültek az ősi mecsetek mellett.

Ujjáépitik az egyik 400 esztendős mecsetet: a Mohamed Ali Moshét. Alsó kép: utcai kávéház a külvárosban.

AFRIKA VILÁGVÁROSA

Mit vár az európai ember, ha Kairóba kerül? Pálmákat, izzó napot, festői mecseteket, karcsu minaret-tornyokat, fehérburnuszos arabokat, zsivajgó keleties sikátorokat, bazárokat, ügető tevekaravánokat, vizhordó öszvéreket és egy sürürácsos kandi hárem-ablakot egy előkelő zárkózottságu palota durva kövekből összerakott falában. Ezt várja s ebben nem Kairó hibás, hanem az európai ember olthatatlan vágya a regényesség után. Az átlagos európai polgár örül az európai műveltség vivmányainak, a villamosoknak, gépkocsiknak, villanyvilágitásnak, a fényreklámoknak, az áruházaknak; nem tudna élni nélkülük és mégis, néhanapján, ugy érzi, hogy mindebből — elege van. Megcsömörlik a szabályos körutaktól, az aszfalttól, a benzingőztől, a közlekedési jelzőlámpáktól, a fényes kirakatoktól, attól az egész sima, jól olajozott és zajtalanul gördülő, természetes, prózai európai kényelemtől s átmenetileg szivesen lemondana róla egy kis exotikum, rendkivüliség, kaland és titokzatosság kedvéért. Ezért habzsolja a mozit és az utleirásokat, melyekben gépkocsik helyett öszvérek baktatnak az utcán, meg vásárról hazatérő asszonyok, akik nem kerékpáron, vagy szatyorban, hanem ősi módra, fejükön, lapos tálakban hordják az élelmiszert; ahol bérkaszárnyák helyett mesés arab paloták büszkélkednek s az ezerfaragványos oszlopsorok között néha karcsu női alakok suhannak a forró afrikai alkonyban, elfojtott, halk sikoltásokkal menekülve egy nyomukban csörtető sötétképü férfi elől. A romatika-éhes polgár sóvárogva nézi a képeslapok kairói felvételeit, ahol nem tükrös kávéházakat lát, hanem nyilt utcán nargilézö Ezeregyéj-figurákat, vöröskörmü, kitépett szemöldökü démonok helyett elfátyolozott arcu háremhölgyeket. — Igen, ez Kairó — állapitja meg magában lelkesen, ez a rendkivüliség, az exotikum, a régmult izgató romantikája. És Memphis, Gizeh, fáraók, mumiák, gulák...

Az idegenforgalmi- és utazási irodák ismerik az európai (és akárhány amerikai) gyengéjét és ki is használják. Legtöbbször célzatosan olyan felvételeket készitenek Kairóról, melyeken csak ilyen „regényes" és „exotikus" részletek láthatók. Mert szerencsére, mindez csakugyan megvan.

De — mégsem ez az igazi Kairó. Legalább is ma már semmiesetre sem. A mai Kairó, Egyiptom egymilliókétszázezres fővárosa, szabályszerü, európaias világváros. Az utas, aki azért érkezik ide, hogy egy ideig ne lásson neoncsövet és ne halljon rádióhangszórót, némileg kiábrándultan robog végig Kairó Andrássy-utján (vagy inkább Körutján), a pompás *Muski*-n, mely folytatásával, a *Rue Neuve*-vel együtt, vagy másfél kilométer hosszu. Nyugodtan beleilleszkedhetnék akár Budapest, vagy Páris közepébe is. Még inkább az *Ismailia*, ez a teljesen eleurópaiasodott

Vásárról hazatérő benszülött asszonyok.

Régi arab palota udvara.

városrész. Minisztériumok, középületek, külképviseletek, muzeumok, operaház, modern szinház és számos más világvárosi palota sorakozik egymás mellé végeláthatatlan sorban. És gépkocsi egymás hegyénhátán, villamos, közlekedési rendőr és vasuti pályaudvarok. A városrész közepén pedig szép, nagy világvárosi park, az *Esbekijek*-kert diszeleg. Az idegen végignézi mindezt, elismerőleg bólogat, aztán mégis kissé csalódottan sóhajt fel: hát minden áltatás volt, amit Kairóról hallottam és láttam? A mecsetek, a bazárok, a müezzin, a fátyolos arcu háremszépségek, már csak a filmrendezők és a regényirók képzeletében léteznek?

Akkor azután egy második sétára indul, de elkerüli a világvárosi sugárutakat, megláthatja a régi, a történelmi Kairót; vagyis inkább azt, ami még megmaradt belőle. A régi egyiptomi fővárosnak vagy 520 mecsetje volt; ma már jórészük rom. Pedig számos pótolhatatlan értékü műemlék akad közöttük. *Ahmed ibn Tulun* 879-ből való mecsetje, az *Azhar*-mecset, a hozzá csatlakozó mohamedán főiskolával, *Hasszán* szultán mecsetje és még egész sor más szebbnél szebb régi templom, állandó céltáblája a gazdag világjárók fényképező lencséinek. Az egyiptomi kormány mindent megtesz, hogy a gyönyörü épületekről eltüntesse az idő nyomát s ha kell, a korszerü technika segédeszközeivel siet segitségükre. Ez azután néha hangulatosnak éppen nem nevezhető látnivalókra vezet. Az idegen például, utikönyve nyomán, elhatározza, hogy felkeres egy hires, többszáz esztendős mecsetet. Egyszerre csak épitőállványok rengetegébe botlik, betonkeverőgép zug és a karcsu minarettornyok helyén hatalmas, félgömbalaku vasváz éktelenkedik. — Hja, uram — válaszol a vezető, utasa megnyult képét látván —, vasbetonkupolát épitenek a mecsetre, mert a régi már be akart omlani.

A benszülött vezető készségesen meghajol: — Most, uram, ha ugy tetszik, ellátogatunk a város egyik legszebb arab palotájába, a *Bet Gamal ed-Din*-be. A XVII. században épült, régi főuri család tulajdona; a mostani tulajdonos talán kivételes kegyképpen engedélyt ad, hogy megtekinthessük... Az épület valóban gyönyörü, mórstilü műremek s a háziur, látszólag nagy vonakodás után, beleegyezik, hogy udvarának egyik regényes szegletében, exotikus öltözékében lefényképezzék. A vendég megelégedetten csettint a festői beállitás láttára... Öröme csak később savanyodik el, megtudja, hogy a palota ura szerződést kötött egy idegenforgalmi irodával és csinos összegeket keres azzal, hogy az idegeneknek „hosszas rábeszélésre" megengedi, hogy megtekinthessék házát, melybe „európainak tilos belépni".

Ezek után persze az idegen már nem mer részletek iránt érdeklődni, mert fél a kiábrándulástól. De az aggodalom tulzott; ami még megmaradt a város multjából, az igazán hamisitatlan és szép. A hires kairói bazárok valóságos külön városrészt alkotnak. Majd minden szakmának van külön bazárja: a *„Sukkarijeh"* a cukor- és gyümölcsárusoké, a *„Suk el Attarin"* a füszereseké s egy sereg más tarka elárusitóhely, ahol a szőnyegesek, a réz- és aranyművesek, a fegyverkereskedők, a nyergesek és a cipészek kinálják naphosszat portékáikat. Itt még a régi Kairó keleti élete lüktet, éppen ugy, mint ahogy a még épen maradt mecsetek belsejében az ősi mohamedán műveltség légköre övezi a látogatót. Aki komolyan is bele akar mélyedni ennek a városnak és országnak a történelmébe, a régi alkirályi könyvtár vagy 10.000 nagyértékü kézirata és ősi Koránjai között bő alkalmat talál rá. A betük szárnyán visszamenekülhet a multba, a szépséges, romantikus multba.

(e.)

APAI SZERETET

IRTA: NAGY LAJOS

Az apák is szeretik gyermekeiket. Örülnek nekik, dédelgetik őket, s ha néha szigoruak is hozzájuk, értük dolgoznak, értük küszködnek.

Az a gyümölcsárus a V. utcában, akinél vásárolni szoktam, szintén szereti a gyermekeit. Szinte megható módon, de ez majd később derül ki.

Ennek a gyümölcsárusnak az üzletébe körülbelül két esztendő óta járok. Ez alatt a két esztendő alatt azt sem tudtam, hogy vannak gyermekei. Csak azt tudtam, hogy nős, mert a kasszában ülő kövér hölgyről hamarosan kiderült, hogy a felesége.

Az üzlet előtt naponta többször haladok el. A kirakata teli van gyümölccsel. Zöldséget és savanyu uborkát is árulnak az üzletben, de azt nem teszik a kirakatba. A kirakatot mindig megnézem, mondhatnám előre kinézem magamnak, hogy ebédhez vagy vacsorához mit vásároljak. Az év téli felében az egész kirakat csupa alma és narancs. Nyár elején kezdődik azután a pazar változatosság, juniusban megjelenik a kirakatban a cseresznye, az eper, a málna. Egyik finomabb a másiknál. A gyümölcskedvelők örülnek nekik. Hiszen teremnek olyan cseresznyék is, amiket szinte vétek megenni; olyan szépek, hogy egy-egy szemet belőlük gomblyukban, vagy egy-egy csokrot kalap mellett kellene hordani. Ilyenkor, a cseresznye és társai láttán, szoktam én meg-megriadni: Szentisten, mingyárt vége lesz a nyárnak!

És a nyár csakugyan rohan is. Egymást váltják a gyümölcsök; gyorsan levitézlenek és helyükbe ujak jönnek. Az epernek egykettőre vége. Eper és cseresznye után következik a barack: a sárgabarack élete csaknem tiszavirágszerü, jön azután a körte, majd a dinnye — jaj, ekkor már bármely órában hűs őszre fordulhat az idő! — végül itt a szőlő, ez már az ősz, s vége a nyárnak. Az alma már a telet jelenti.

A gyümölcsárus, az akiről beszélek, épugy mint a többi, kora hajnalban kel, elmegy a nagycsarnokba, vásárol, átvesz, szállit, alkuszik, törleszt, fizet, haladékot kér, — s mindezek után nyolckor kinyitja a boltját. Árul egész nap a boltban, a felesége is segit neki, olykor, nagy forgalom esetén, segéderőt is alkalmaz. Jól megy az üzlet. Szorgalmas és ügyes embernek látszik. Jó árut tart. Türhetően bánik a vevőivel. Vigyáz a garasra, igyekszik, hogy minden egyes kis üzlete kedvezően bonyolódjék le. Ez alatt azt értem, hogy az áruit okosan szortirozza, például: elől és kivül a szép, alul és hátul a selejtes. A vevőt vásárlásra csábitja a szép és kap — selejtest. Gyakrabban igen, mint nem. A mérés, ó, a mérés, az olyan relativ dolog. Ki tudja azt kiszámitani, hogy két-három fürt szőlő pontosan egy fél kiló-e, vagy egy parányival több, esetleg kevesebb. A gyümölcsárus tudja, hogy abszolut pontosság nincs, ugy mér tehát, hogy lehetőleg egy picikével kevesebb legyen az áru, mint amenynyinek számitja.

Számitja, számitja, — de hát ki az ördög tudná mindig tévedés nélkül kiszámitani, hogy ha egy kiló őszibarack negyvenhat fillér, akkor az a kettő, amit a vevő kiválaszt s valami furcsa sulyt mutat, például huszonkét dekát, mibe kerüljön. Fél fillér, egy fillér, esetleg két fillér esik ilyenkor külön a gyümölcsárus javára.

Én magam erről az eljárásról azt mondhatnám, hogy: a szóbanforgó gyümölcsárus szakadatlanul apró csalásokat követ el. No, de mások talán nem ilyen szigoruak. Én azonban, megvallom, sokszor bosszankodom is a gyümölcsárus praktikáin. És már régóta tervezem, hogy egyszer rászólok. Persze, halogatom a dolgot, mert nem vagyok harcias természetü. Amikor meg, hirtelen felbuzdulásomban, el-elszánom rá magamat, hogy no most! — akkor meg nincs szerencsém, mert a gyümölcsárus éppen nem csap be. Ki is maradhatnék az üzletéből, de azt nem teszem, mert egyrészt arrafelé visz az utam, másrészt — ugyan hová mennék?

A napokban fél kiló szőlőt vásároltam a gyümölcsárusnál és egy kovászos uborkát a disznóhushoz. A szőlőt előbb vettem meg, ki is fizettem, rendben ment a mérés is, az ár kiszámitása is. Az uborka azután jutott eszembe.

Az uborka, az egy komplikált dolog. Annak nincs is kiirva az ára, az csak ugy lóg egy hordóban, elmerülve valami zavaros lében. Az uborkát is megmérik. Nagy darab papirosba teszik a kis uborkát, rácsapják a mérlegre, azután jön az ár közlése, öt fillér, hét fillér, kilenc fillér, ahogy az árus éppen akarja.

Az én uborkámat már megmérte, becsomagolta és a kezembe nyomta a gyümölcsárus. Éppen nagy forgalom volt az üzletben, segéderők is működtek, vevők türelmetlenkedtek. A gyümölcsárus elemében volt, frissen mozgott, lelkesült, erély sugárzott belőle. Megvallom, kicsit féltem tőle, éppen az uborkánál, annál a megbizhatatlan gyümölcsnél vagy minél. Mert hát hiába, sehogyan sem szeretem, ha becsapnak, ha lóvátesznek, ha ilyen módon diadalt aratnak fölöttem.

Védekezésül hozzám jobban illő módszert választottam: barátságosan, meghitten néztem a gyümölcsárusra, a szelid arcába, a világoskék szemébe. Ugy néztem rá, mint ember az emberre, megértőn, de megértést esdeklőn is, szinte szóltam hozzá a tekintetemmel, uborkával a kezemben: kedves barátom, legyünk méltányosak egymáshoz!

És vártam, hogy mi az uborka ára.

Még nem mondta ki a számot a gyümölcsárus, még csak a szája nyilt, amikor hirtelen egy kis pocok futott be az üzletbe, egy olyan hároméves apróság, mögötte jött a cseléd. A gyümölcsárus felorditott:

— Szerbusz, szerbusz, apukám, hát eljöttél? drága egyetlenem, drága kicsikém, mindenem...

És fölkapta a gyereket, magához szoritotta, a szeme ragyogott, a szája a füléig nyilt ki, össze-vissza csókolta az egyetlenét.

A gyerek mosolygott, belekapaszkodott az apja hajába, egészen gusztusos, csinos kis gyerek volt, nagyon megörültem láttára és szerettem volna egyet csipni az arcocskáján. Helyes kis poronty, a gyümölcsárus mindensége, élete, élete célja, ezért kel hajnali háromkor, ezért dolgozik az üzletében napi tizenkét órát.

A gyümölcsárus ömlengett, csókolgatta a gyereket s két sorozat ömlengés, illetve csókózön közt csak ugy, barátságosan és megértőn, szinte emberbaráti szolidaritással közölte velem az uborka árát:

— Tizennégy fillér!

Mit tehettem? Kifizettem a tizennégy fillért az egyetlenegy szál uborkáért, amit máshol talán ötért is megkaphattam volna, persze olyan gyümölcsárusnál, akinek nem éppen akkor szalad be a kisgyereke a boltba.

Babavásár.

AZ ARANY

Suter János Ágost tábornok csodálatos históriája

(7. közlemény) REGÉNY. IRTA: BLAISE CENDRARS

Suter segitő kezet, tanácsot, támaszt keres; de annyira nem érti meg senki, hogy vannak pillanatok, amikor azt hiszi, minden szerencsétlensége csak képzelt. Azután magábaszáll, szégyenkezéssel gondol gyermekségére, a vallásra, anyjára, apjára, a becsületnek és munkának arra az egész világára, amely valamikor körülvette, de legtöbbet gondol nagyapjára, erre a feddhetetlen férfiura, aki maga volt a rend és az igazság.

Áldozatául esett egy délibábnak.

Egyre jobban és jobban közeledik gondolataiban távoli kis hazájához; egyre többet gondol az öreg Európának erre a békés zugára, ahol minden nyugalom, rend és békesség. Ott minden a helyén van: hidak, csatornák, utak. A házak évszázadok óta állanak. Az emberek élete eseménytelen: dolgoznak, boldogok. Ugy látja Rünenberget, mint valami képet. Visszarémlik benne a kut, amelynek medencéjébe beleköpött távozóban. Vissza szeretne ide térni és meghalni.

Lassan megszünik számára a valóság.

*

Egyik nap a következő levelet irja:

„Kedves Birmann uram!

Bizonyára megkapta már gyermekeim értesitését arról a nagy szerencsétlenségről, amely engem ért, amikor szegény Annám idejött, hogy az ajtóm előtt haljon meg. Igy akarta az isteni Gondviselés. De vajjon ismeri-e Ön szerencsétlenségemet a maga teljességében? Nem akarom ujrakezdeni annak a katasztrófának történetét, amely, ha ugy vesszük, egész életem története, eleget rágódtam rajta magamban ez alatt az elmult négy év alatt és biztosithatom, hogy nem értek belőle semmit és az egésznek nem látom semmi értelmét. Nem tudok panaszkodni és mégis, egy szegény, szerencsétlen ember az, aki ezeket a sorokat irja, megrokkant, elfáradt, mint egy öreg ló! Mégis azt kell Önnek mondanom, hogy nem érdemlem meg, ami velem történt és ifjuságom sok botlásáért megfizettem hosszu évek gondjaival. Tudnia kell, hogy ugy éltem ebben az országban, mint valami fejedelem, vagy ahogy nálunk mondják: „Mint az Uristen Franciaországban". Az arany felefedezése tönkretett. Nem értem. Isten szövevényes utjai homályosak az emberi értelemnek. Ácsmesterem, Marshall volt az, aki aranyat hozott felszinre, amint colomai gőzfürészem alapjait ásta. Miután ezt a kapavágást megtette, mindenki elhagyott, alkalmazottaim, munkásaim, segédeim, még derék katonáim és bizalmi embereim is, akiket pedig jó drágán fizettem. Nekik azonban több kellett és kiraboltak, megloptak, majd rohantak aranyat keresni. Átkozott az arany és mindazok, akik idejönnek, mindazok, akik az aranyat keresik, kárhozottak, mert legtöbbjük nyomtalanul eltünik a föld szinéről, magam se tudom, hogyan. Pokol volt itt az élet a legutóbbi esztendőkben. Ölték,

gyilkolták, meglopták egymást az emberek. Mindenki a rablásnak él. Sokan megőrültek vagy öngyilkosok lettek. Mindez az aranyért történt és ez az arany pálinkává változott, örök titok, hogy azután még mi minden lett belőle. Most ugy tünik nekem, mintha az egész világ az én földjeimet bitorolná. A föld minden részéből ideözönlöttek az emberek, városokat, falvakat, tanyákat épitettek az én földjeimen és osztozkodnak ültetvényeimen. Felépitettek egy átkozott várost, San Franciscót, ugyanazon a helyen, amelyet én választottam ki arra, hogy itt kössenek ki a hajók szegény kanakjaimmal, akik szintén elhagytak engem az aranyért és pálinkáért és már mind megdöglöttek volna, mint a kutyák, ha a jó Gábriel páter nem szedné őket össze, hogy kiragadja őket Shanon-nak, a pálinkafőzők királyának karmaiból és vissza nem hozná őket, sokszor élete kockáztatásával, ide hozzám a Remeteségbe, az én jó indiánjaimmal együtt, de nemcsak ide, hanem abba a két uj tanyára is, amelyek közül az egyik Viktoré, a másik Arthuré, mint ahogy ők ezt bizonyára meg is irták önnek.

Kalifornia ma az amerikai Unio egyik része és az országrész a teljes átformálódás idejét éli. Kormányhű csapatok érkeztek Washingtonból, de még távol vagyunk attól, hogy a rend helyreállott volna. Napról napra ujabb aranyásók érkeznek és a hegyek még mindig tele vannak arannyal. Ahogy már mondtam, a régebbiek majdnem mind eltüntek már, anélkül, hogy az ember tudná, hogyan. Az Apokalipszis szörnyetege bolyong ma ezen a vidéken és az egész világ csupa nyugtalanság. A mormonok már eltávoztak arannyal tele szekereikkel, de én nem akartam őket követni. Azt mondják, várost épitettek a Sós Tó partján, ahol most kicsapongásban és részegségben élnek, mert szőlőt ültettek, amit nálam tanultak meg, mert közülük igen sokan az én birtokaimon dolgoztak az arany felfedezése előtt. Akkoriban derék, dolgos emberek voltak, de most kárhozottak ők is. Igazán én volnék mindezért felelős? Néha magam is azt hiszem, ha szerencsétlenségemre gondolok. Komédiás csapatok is járják a vidéket és igen sok erkölcstelen nőszemély jön és megy. A legkorábban érkezett földtulajdonosok állandó marakodásban állnak a newyorki ügyvédekkel, akik tulajdonjogi cimleteket osztogatnak az ujonnan érkezőknek. Mindenki pereskedik, ami engem illet, nem tudom miért, de nem akarok ebben senkit utánozni. Mit csináljak? Ezért irok önnek.

A helyzet a következő. Tönkrementem.

*

Az amerikai törvények szerint a talált arany fele engem illet, ez pedig már eddig is száz- és százmillió dollár. Másrészről azonban kiszámithatatlan károm is származott abból, hogy földjeimen aranyat leltek, egész birtokomat elözönlötték, feldulták, tehát jogom van kártéritéshez is. Harmadsorban én vagyok egyedüli tulajdonosa annak a területnek, amelyen San Francisco épült (eltekintve egy keskeny földsávtól a tengerparton, amely a ferencrendi misszió tulajdona volt), de enyémek más területek is, amelyeken különböző városok és falvak épültek. Minden jogcimem megvan ezeknek a területeknek birtokára, amelyeket nekem még a mexikóiak idejében Alvarado és Michel-Torena kormányzók adományoztak, hogy megjutalmazzanak szolgálataimért és kártalanitsanak azokért a kiadásaimért, amelyeket nekem az indiánokkal az északi határon vivott harcaim okoztak. Negyedszer, seregestül rendezkedtek be az uj telepesek az én ültetvényeimen, vadonat uj tulajdonjogi okmányokat fitogtatva, holott én voltam az, aki ezt az egész vidéket termékennyé tettem és a tovaköltöző oroszok legszebb majorságait megvásároltam. Végül pedig az összes hidak, csatornák, zsilipek, utak, országutak, kikötők, kompok, malmok, amelyek ma a közösséget szolgálják, az én drága pénzemen készült saját alkotásaim, tehát az állami kormányzatnak ezeket meg kell fizetnie. Itt van aztán még mindaz az arany, amelyet még az elkövetkező negyedszázad folyamán bányásznak és amelyhez jogom van.

Mit csináljak? Még a gondolatától is beteg vagyok annak a mérhetetlen összegnek, amelyet mindez képvisel.

Ha egyszer elkezdem, nem egy, hanem ezer pert kell inditanom és tizezer embert kell perrel megtámadnom, száz meg száz várost és községet, Kalifornia állam kormányát és a washingtoni kormányt. Ha egyszer elkezdem, akkor nem egy, hanem tiz és száz vagyont is rá kell költenem erre a perre. Igaz ugyan, hogy követelésem megéri ezt, hiszen már az arany fölfedezése előtt is a legjobb uton voltam, hogy a világ leggazdagabb embere legyek. Ha egyszer elkezdem, akkor nem egy uj országrészt kell meghóditanom, mint akkor, amikor lélekegyedül kötöttem ki a Csendes óceán homokpartján, hanem az egész világ ellenem lesz és küzdenem kell majd éveken és éveken át, pedig már öregszem, nehezen hallok és erőim kezdenek cserben hagyni. Ez adta nekem a gondolatot, hogy legidősebb fiamat, Emilt jogi egyetemre küldjem, hiszen az ő gondja lesz ezzel az egész arany-üggyel megbirkózni és mivel tudja a dörgést, kikerülheti majd a törvénynek és a törvény embereinek azokat a csapdáit és kelepcéit, amelyektől együgyü, öreg apja bizony nagyon fél.

Tisztesség ne essék szólván, csak nem hagyhatom szó nélkül, hogy mindenemet elveszitsem, hiszen ez igazságtalanság volna!

Mégis gyakran kérdezem magamtól, jogom van-e közbelépni és nem forog-e kockán tulságosan sok olyan emberi érdek, amit én nem látok és hogy Istennek, az ő mennyei trónusán nincsenek-e különleges szándékai azokkal az emberekkel, akiket ide küld, ebbe az országba? Ilyenkor ugy érzem, elvesztem az Ő kezében.

Mit csináljak?

Az arany szerencsétlenséget hoz; ha hozzá nyulok, ha utána megyek, ha visszakövetelem, ami teljes jogon engem illet, vajjon nem válok-e én is kárhozottá, mint annyi más ember és ugyanolyan módon, ahogy azt az elébb már elmondtam?

Mondja meg, mit csináljak? Mindenre kész vagyok. Eltünni. Lemondani. Visszatérhetek a munkához is, támogatva ebben Viktor és Artur fiaimat, akik nagyon jól beváltak. A legnagyobbfoku termelést folytathatom tanyáimon, majorságaimban, ültetvényeimen, megművelhetek ujabb földeket, a végsőkig kihasználhatom indiánjaim és kanakjaim munkaerejét, ujabb üzleti spekulációkba is bocsátkozhatom, egyszóval, megszerezhetem a perhez szükséges pénzt, még ha megfeszülök is. De vajjon szükséges-e ez? Honvágyam van. Visszagondolok a mi szép kis bázeli kantonunkra és haza szeretnék térni. Uristen! Milyen boldog ön, kedves, jó Márton uram, hogy otthon lehet. Eladhatom két tanyámat és a Remeteséget, mindenemet felszámolhatom, hazatérhetek és gyermekeimet elhelyezhetem Svájcban is. Vajjon ezt tegyem-e, vagy nem volna-e az annyi, mint a megfutamodás és jogom van-e itthagyni ezt a földet, amelynek életemet adtam és amely, érzem, elveszi az enyémet? Mondja meg, kedves Birmann uram, mit csináljak, szószerint követni fogom tanácsait és vakon engedelmeskedem.

Önhöz folyamodom, mert Gabriel atya beszélt nekem önről, amikor idejött, hogy kegyeletesen eltemesse szegény Annámat. Azt mondta, ismerte önt gyermekségében. Ugy hiszem, az ön falujából való és ahogy emlegetni hallottam, Merz-nek hivják, de nem vagyok benne egészen bizonyos, mert ő époly hallgatag és zárkózott, mint az indiánok, akiknek egész életét szenteli, sohasem beszél az övéiről, kivéve most az egyszer, amikor azt mondta, hogy nagyon jól emlékszik önre. Valamikor, amikor a határon csatáztam az indiánokkal, nem volt nálánál ádázabb ellenségem; haragudott rám, honfitársára, mert

gazdaságomon indiánokat dolgoztatok és mert idehozattam a kanakokat, de azután megértette, hogy nélkülük nem jutottam volna semmire és ők sem élhettek volna többé nélkülem, mert hiszen a mexikóiak elhagyták őket. Ami pedig a kanakokat illeti, sohasem voltam rossz ember, Gábriel atya meggyőződhetett róla. Nagy szerencsétlenségemben ő volt az egyetlen, aki közeledett hozzám, amikor mindenki elhagyott és azóta is hivem maradt és neki köszönhetem, hogy gyermekeim tovább gazdálkodhatnak. Valóságos szent, vegye fel őt Szent Gárdájába Isten!

Mint ahogy Önt is, kedves Birmann uram, aki atyja volt gyermekeimnek oly sok éven át és akihez most ezeknek a gyermekeknek atyja könyörög az ő nevükben: adjon tanácsot, mit tegyek?

Ugy legyen.

Az Ön testvére Jézus Krisztusban

Suter János Ágost kapitány.

*

Suter nem várta be a jó öreg Birmann Márton válaszát. Suter János Ágost meginditotta a pört.

Az ő Nagy Perét.

A pert, mely forrongásba hozta egész Kaliforniát és amely kockára tette ennek az uj államnak egész létezését. Mindenkit magával sodort ez a per, mindenki résztvett benne. Mindenkit közvetlen közelről érintett.

Suter János Ágost visszaköveteli mindenekelőtt azoknak a területeknek kizárólagos tulajdonjogát, amelyeken San Francisco, Venicia, Sacramento, Fairfield és Riovista városok épültek. Ezeknek a területeknek értékét szakértői bizottsággal becsültette fel és kétszázmillió dollárt követelt értük. 17.221 magánszemély ellen indit pert, akik bevették magukat ültetvényeire, követeli, hogy földjeit hagyják el és fizessenek kártéritést. Huszonötmillió dollárt követel Kalifornia állam kormányától, amiért kisajátitotta az utakat, országutakat, csatornákat, hidakat, zsilipeket, malmokat, kompokat és kikötői berendezéseket, amelyeket a kormányzat a közösség rendelkezésére bocsátott. 50 millió dollár kártéritést követel a washingtoni kormánytól, amely nem tudta fenntartani a rendet az aranybányák felfedezésének idején, nem tudta megfékezni a beözönlő tömegeket, sem féken tartani a szövetségi csapatokat, amelyeket ideküldött és amelyek szétszóródva és bandákba tömörülve, legfőbb alkotó elemévé váltak a garázdálkodó és fosztogató bandáknak, de nem tudta a washingtoni kormány módját ejteni annak sem, hogy beszedje az aranybányák terméséből azt a részt, amely egyrészt magát a kormányt, másrészt őt, Sutert megillette volna. Elvileg kijelenti, hogy joga van a mai napig kiásott arany egy részére és kéri, hogy jogászi bizottság azonnal állapitsa meg azt a részt, amely az ezután termelendő aranyból megilleti. Nem követel semmiféle személyi büntetést senki ellen, sem a hatóságok ellen, amelyek nem álltak hivatásuk magaslatán, amikor elmulasztották, hogy az embereket a törvény tiszteletére kényszeritsék, sem a rendőrtisztek ellen, akik képtelenek voltak megvédeni a közrendet, sem a kötelességmulasztó hivatalnokok ellen. Senkire sem haragszik, csak igazságot követel, semmi mást, csak igazságot és a törvényre hivatkozva, minden bizalmát az igazságszolgáltatásba veti.

Emil visszatért a jogi egyetemről és kizárólag csak ezzel a hatalmas üggyel foglalkozott. Maga mellé vette az Egyesült Államok négy legkiválóbb jogászát. Az esküdtek és irnokok egész raja környezi irodáiban, San Francisco kellős közepén fekvő házában.

A városok védekeznek. San Francisco, Venicia, Sacramento, Fairfield, Riovista, de a legkisebb községek is ügyvédeket fogadnak, akik csak ezzel az egy üggyel foglalkoznak, hogy minden erejükből és minden áron ellene szegüljenek Suter követeléseinek; a magánszemélyek csoportokba tömörülnek, védelmi szindikátusokat alakitanak, érdekképviseletüket a keleti országrész leghiresebb ügyvédeinek kezeibe teszik le, akiket drága arannyal fizetnek. A jogász keresett árucikké vált. Az Egyesült Államok mérhetetlen területén nincs többé egyetlen pernélküli ügyvéd, egyetlen jogász, aki munka híján dühösen csapkodná a kocsmaasztalt. Esküdtek, jegyzők, irnokok, szakértők, zugirászok csak ugy özönlenek Kaliforniába, ahol elkeverednek az aranykeresők nemzetközi tömegével, mert hiszen ezeknek az áradata sem apadt még el. Mint valami ujonnan felfedezett bánya hirére, ujabb aranyláz önti el Kaliforniát, és ez az uj aranybánya: a Suter-per. Most már olyanok is vannak, akik csak ebből akarnak megélni.

A Suter-per! A Suter-per!

*

Ezalatt Suter János Ágost egyetlenegyszer sem teszi be lábát a városba. Kinn marad földjein és ugy látszik, visszanyerte egész erélyét, egész hajdani tetterejét. Dolgozik inaszakadtáig. Pénzre van szüksége! Egyre több és több pénzre, hogy győzze ezt a sok irka-firkát.

Az ő Nagy Perét!

Ezt a pert, amely egész San Francisco szemeláttára zajlik, annak az átkozott városnak szemeláttára, amelyet Suter még nem látott soha életében.

Négy év mulik el, amely idő alatt az ügy megjárja utját a különböző biróságok előtt. Suternek sikerül előteremtenie a per esztelen költségeit.

(Folytatás a következő számban.)

ASSZONYOKNAK

A szerelem utjai rejtélyesek

P. Johnson matróz a hajó fedélzetén talált egy csomag kétszersültet. Kinyitva, benne egy kis papirdarab volt, amelyben bizonyos Molly G. kéri azt a férfit, aki a cédulát megtalálta, hogy ha szive még szabad, jelentkezzen nála.

A matróz egy hónap mulva Midlandban kopogtatott Molly kisasszony ajtaján. Várakozását igen kemény próbára tették, mert először hosszu ideig nem jelentkezett senki, azután pedig egy nagyon öreg kisasszony nyitott ajtót. P. Johnson nagyon megrémült, amikor a nő nyájasan kijelentette, hogy ő Molly kisasszony! S a cédula a hajón talált csomagban? Igen, persze, azt ő irta, igaz, hogy *40 évvel azelőtt.*

A teljesen megzavarodott és ijedt Johnsont betessékelte, teát készitett számára s a szomszédságból áthivott egy kedves, fiatal leányt, hogy a vendég jobban érezze magát. Azután azon törték a fejüket, mint történhetett meg az, hogy azt a kétszersültcsomagot nem bontotta ki senki negyven év alatt? A vendégeskedésnek az lett a vége, hogy P. Johnson 8 nap mulva eljegyezte a fiatal lányt. Igy a cédula a kétszersültcsomagban, ha negyven év mulva is, de megtette kötelességét!

*

Egy északsarkkutató indulás előtt megkérte szive hölgyének kezét. Mikor a lány visszautasitotta, annyira elkeseredett, hogy megesküdött, addig marad az eszkimók között, mig a lány meg nem változtatja elhatározását. Fogadkozását senki sem vette komolyan, de mikor küldetésük véget ért, a fiatalember valóban ott maradt az eszkimók között. Társai Párisba való érkeztük után gondoskodtak a hir minél szélesebb körben való terjesztéséről. A kikosarazott kérő olyan hires ember lett, hogy minden hónapban megjelent róla egy cikk az ujságokban. Ilyen nagy állhatatosságtól meglágyult a kemény hölgy szive is. Felült egy hajóra s hazahozta a szerencsétlen, most már szerencsés férfit, aki 18 hónapig kitartott elkeseredettségében az eszkimók között.

*

William R. ur Chicagóban 36 óra leforgása alatt *négyszer jegyezte el magát.* Nagy feltünést keltett ez az eset néhány év előtt. R. ur ugyanis ugynevezett *self-made-men* volt, aki végtelen szorgalmával nagy befolyásra és több mint egy millió dollár vagyonra tett szert.

R. ur hosszu évek óta nem ment szabadságra. Családi ügy miatt végül is el kellett utaznia egy Chicagótól távol eső városba. A szabadság roppant tetszett neki, meghosszabbitotta ottartózkodását és New Yorkba is elutazott. Odaérkezésének délutánján elragadó, fiatal özvegyasszonnyal ismerkedett össze, estére már meg is kérte a kezét. Az asszony nem akarta ugyan elhamarkodni a dolgot, de az eljegyzésre azért megadta beleegyezését.

R. urnak azonban látszólag megártott a Brodway. Mikor a szép özvegy másnap reggel elment érte, fiatal nő karjaiban találta jegyesét. A fiatal lány ugyanazzal a joggal szintén R. ur jegyesének vallotta magát. Egy órai ismeretség után, hajnalban a megvadult chicagói férfi, a fiatal özvegyről teljesen elfeledkezve, házassági ajánlatot tett neki is.

S mialatt a két asszony egymás hajába kapott, a milliomos csendesen távozott, hogy utközben harmadszor is eljegyezze magát. Másnap reggel negyedik és utolsó eljegyzése következett; azután hazautazott R. még pedig *egyedül,* nem törődve egyik menyasszonyával sem.

A következmény négy, Amerikában divatos pörösködés volt, házassági igéret megszegése miatt. A biró egészen összezavarodott, mikor az esetet elmesélték neki. Szélhámosság alig jöhetett szóba, legalább is nem valószinü egy milliomosnál. R. ur a kérdésre azt válaszolta, hogy pillanatnyi elmezavarban szenvedhetett! Ezt végül is elfogadta a biró, mint egyetlen magyarázatát ennek az érthetetlen viselkedésnek és felmentette R. urat a vád alól.

*

Végül utolsó példának emlitsük meg egy fiatal kaliforniai almapakoló munkás csalódását. Az ifju szerencsevadász az egyik gyümölcsre cédulát tüzött, melyben házassági ajánlatott tett az „ismeretlen fogyasztó"-nak. És azonnali választ kapott: *„Vettem házassági ajánlatát, legnagyobb sajnálatomra nem fogadhatom el, mert sajnos, férfi vagyok!"*

RUHÁHOZ – HOZZÁILLŐ KABÁT,

ez az uj tavaszi divat egyik leglényegesebb intézkedése. Tehát helyesen cselekszik az, aki már a most csináltatott vagy készülőfélben levő tavaszi ruhához megveszi a hozzáillő kabátravalót is. Ez a kabát lehet hosszu, derékig érő, vagy boleró is, az sem fontos, hogy a ruha szinével megegyező anyagból legyen, csak éppen hozzáillő legyen a ruha szinéhez. Helyes és nagyon divatos megoldás, ha a ruha egyszinü és a kabát csikos vagy kockás, alapszine azonban megegyezik a ruha szinével. A másik divatos megoldás az előbbinek az ellentéte, mintás ruhához egyszinü kabát. Ez a két megoldás azonban annyi változatosságot és ötletet nyujt, hogy mind felsorolni nehéz volna. Tulajdonképpen ez a kétféle anyagösszeállitás az uj tavaszi divat legfontosabb tényezője. A szövet- és selyemgyárak már ugy gyártják az anyagokat, hogy minden sima anyagnak meglegyen a hozzáillő mintás változata, vagy pedig az ugyanolyan karakterü, de másszinü, harmonizáló testvérszövete. Ruhaanyaghoz elkészitik a hozzáillő durvábbszövésü és vastagabb kabátszövetet.

Rajzunkon bemutatunk néhány ruhát és a hozzájuk szánt kabátokat. Előre kell bocsátani, hogy a kabátokat természetesen más ruhák-

hoz is lehet viselni, feltéve, ha azoknak a szinéhez illik. Ezért a legpraktikusabb a sötétkék és fekete, de azért jól ki lehet használni a világos árnyalatokat is, világoskék, beige és a sárgás tónusok, mind divatosak.

Első két rajzunk bemutat egy sötétkék szövetruhához viselhető sötétkék-fehér csikos kosztümkabátot. A ruha gallérja és a kabát szegélyezése a reveren és a zsebeken fehér piké, fehérek a gombok is. Harmadik komplénk összeállitása egészen eredeti, kockás szövet a ruha és ugyanilyen kockás anyagból való a világos kabát bélése is. A ruha vállrészén és elején egyenesen haladnak a csikok, mig az oldalrész és a szoknya ferdén szabott. Gomb helyett apró fémgömbök diszitik a csukódást. Harmadik összeállitásunk pepita szövetruhához egyszinü redingot-szabásu szövetkabát. Fekete-fehér pepitához a feketén kivül jól illik a téglaszinü kabát is, mig barna pepitához a sárga lenne ujszerü. Általában a pepita anyagokhoz jól illenek az élénkebb árnyalatok, mert az apró kockájuknál fogva távolabbról nézve már egészen szürkésnek, vagy tóbos árnyalatnak hatnak. Negyedik kabátunk fekete, gallérja fekete szaténnel bélelt és paplan-steppeléssel diszitett, fekete szaténből készülnek a gombok és az öv is. A hozzáillő ruhát aprómintás bordürös emprimééből képzeltük, a vállrésztől kezdődően berakásdisszel. Ugyanez a fazon természetesen egyszinü anyagból is nagyon jól elképzelhető, akár szövetből vagy selyemből is. Ötödik összeállitásunk bolerós, sötétkékből, vagy feketéből lenne a legsikerültebb. Fehér guvrirozott mellényke diszitі, kis bubi gallérral és masnival a nyakánál.

Fehér a boleró bélése és a bőröv is. Ötödik ruhánk derékrésze elől piés, szoknyája pedig folytatólagosan berakott. A piés részt himzett pánt veszi körül, két centiméter széles pánton fillérnagyságu pettyekkel. A ruha szine világoskék, a pettyeket középkék 20-as Mez Camerával himezzük. Középkék a kabát szine is, mig az eleje a ruha szinével megegyező világoskék szövet.

Molnár Éva.

KONYHA

Borjuhusok készitése

Szardellás borjucomb.

A besózott borjucombot, vagy diót megtüzdeljük füstölt szalonna- és hosszura vágott szardella-szeletekkel és 1 óráig állni hagyjuk. Lábasba tesszük, forró vajjal, vagy zsirral leöntve puhára sütjük, közben állandóan locsoljuk. Tálalás előtt tejfölt adunk a levébe.

Gombás borjudió.

A borjudiót füstölt szalonnával tüzdeljük, besózzuk és forró zsirban megpiritjuk. Utána vizet adunk hozzá és gyakran locsolva, puhára pároljuk. Szeletelt gombát szórunk rá és azt is puhára pároljuk. Tálalás előtt tejfölt öntünk bele. Rizzsel és spárgával köritjük.

Borjubecsinált.

Borjulapockát vagy csülköt apró kockára vágunk és zöldpetrezselymes zsiron sóval puhára párolunk. 1—2 kanál liszttel megszórjuk, majd vizzel feleresztjük, de ne tul higra. Amikor felforr, teszünk bele párolt gombát, zöldborsót, spárgát és karfiolbimbókat. Citrommal adjuk fel.

Borjukaraj olaszosan.

A karajszeleteket kiverjük, megsózzuk, először tojásba, azután reszelt sajttal kevert morzsába mártjuk és forró vajban, vagy zsirban kisütjük. ¼ kg vékony főtt makarónit vagy spárgát hidegen elkeverünk 25 dkg apróra vágott, petrezselymes-hagymás zsirban párolt gombával és 15 dkg vágott füstölt nyelvvel vagy sonkával. Kevés borsot s ½ liter paradicsomot adunk hozzá és összefőzzük. Tálra tesszük és a husszeleteket rárakjuk, majd olvasztott vajjal leöntjük és reszelt sajttal megszórjuk. Nyers paradicsom- vagy citromkarikákkal diszitjük

Tüzdelt borjuszelet.

A borjuszeleteket kiverjük, megsózzuk, füstölt szalonnával megtüzdeljük, lisztbe mártjuk és forró zsirban kisütjük. A zsirból leöntünk egy keveset, a többihez pedig sok tejfölt és citromlevet adunk s a szeleteket ujra beletéve, felforraljuk.

Borjuhustekercs.

Borjuszeleteket vékonyra kiverünk. Füstölt nyelvet, sonkát, hideg sültmaradékot, gombát, szalonnát apróra összevagdalunk, 2 kanál tejfölt, egy kevés reszelt hagymát, sót, borsot, 2 tojás sárgájával elkeverünk s ezzel a hust megtöltjük, összecsavarjuk és zsirban, amiben kis sárgarépát piritottunk, megsütjük. A levébe tejfölt és citromlevet adunk és átszürve a felszeletelt husra öntjük.

Stefánia-sült.

A borjufrikandóba végig keskeny nyilást vágunk és keményre főtt, tisztitott tojásokat helyezünk bele. Megsózzuk, forró zsirban megpiritjuk és közben állandóan locsolva puhára sütjük.

Borjuszelet mustárral.

A kivert borjuszeleteket besózzuk, lisztbe mártjuk, utána megkenjük vékonyan mustárral. Megmártjuk felvert tojásban, amibe annyi lisztet tettünk, hogy folyós tészta legyen és forró zsirban kisütjük. A szaftba egy kanál mustárt és 2 deci tejfölt adunk és külön csészében adjuk a hus mellé és köritsük kisütött burgonyagombóccal vagy rizzsel.

Paprikás borjuszelet.

1 fej hagymát zsirban kissé megpiritunk, édespaprikát szórunk rá s ha van friss paradicsom, ugy azt, ha nincs, 1—2 kanál befőzöttet és zöldpaprikát is. Belerakjuk a kivert borjuszeleteket és megsózva puhára pároljuk. Tálalás előtt 1—1½ deci tejfölt adunk bele. Galuskát vagy rövidre vágott vastag metéltet adunk mellé.

Töltött borju.

A borjuszegyet vagy frikandót megtöltjük, bevarrjuk és zsirral leöntve szép pirosra sütjük. Tölteléke: 2—3 tejben áztatott zsemlyét petrezselymes zsirba teszünk s három egész tojást ráütünk, megsózzuk és borsozzuk s kissé átfőzve husőrlőn megdaráljuk s a husba vágott nyilásba tömjük.

Párisi szelet.

A kivert borjuszeleteket megsózzuk. Először lisztbe, azután pedig felvert tojásba mártjuk és forró zsirban szép pirosra sütjük. Köritjük burgonyapürével, zöldborsóval, babvagy spenótfőzelékkel.

Császársült.

Vékony borjuszeleteket kiverünk, megsózunk és morzsába forgatva zsirban kisütünk. Visszarakjuk a serpenyőbe, ha tul sok a zsir, leöntünk belőle és 2—3 deci tejfölt öntünk rá és sütőben átsütjük. Tálaláskor citromhéjat reszelünk rá Burgonyával és rizzsel köritjük.

Rántott borjuláb.

A borjulábakat sós vizben puhára főzzük és leszedjük a csontokról. Lisztbe, tojásba és finom morzsába mártva, forró zsirban kisütjük. Tartármártást adunk hozzá.

Piritott borjumáj.

A szép, világos borjumájat megmossuk, letöröljük és fél centi vastag, nem tul nagy szeletekre vágjuk. Zsirban vékonyra vágott hagymát piritunk és azután a serpenyő szélére huzzuk, hogy meg ne égjen. Ha a zsir már olyan forró, hogy füstölög, belerakjuk a szeletelt májat, elkeverjük s letakarva pár percig sütjük. Ha jól feldagadtak, akkor egy kanál paprikát, kevés törött borsot s végül sót teszünk rá és azonnal tálaljuk resztelt burgonyával. Gyorsan kell késziteni, hogy meg ne keményedjen.

Mesterovits Ivánné.

Nem igy

Kezdeném a sirást halkan, aztán
zugva
Patakként a hegyről —
Meg-megütődve és testem összehuzva
Hullnék le a mennyből.

Türelmetlen kézzel festettem ma-
gamnak
Meg se kérdeztelek,
Jó lesz-e neked is, ha majd be-
fogadlak —
Repültem helyetted.

Ahogy szálltam eddig, most vissza-
zuhanok,
Szavam szakad, pattan
Eltépett hur után hallgatnak a dalok
Jaj! Nem igy akartam.

Turchányi Irén.

TANÁCSOK A LÁB ÁPOLÁSÁRA

A talpon jelentkező égető érzések, fokozott izzadás, bőrkeményedés, tyukszemek nagyon sok kényelmetlenséget okoznak, pedig ezek nagyon gyakran egyszerü beavatkozással is könnyen megszüntethetők. A legtöbb esetben ezek oka a rosszul szabott vagy kényelmetlen cipők viselése; meglepő, hogy általában mily kevés gondot forditanak a helyes cipőviseletre. Jó cipő készitéséhez sok tudás és tapasztalat szükséges s ezért gonddal kell megválogatnunk, hogy főként beteg lábra kivel készittetjük el cipőinket.

Kemény bőrből készült, merev- és vastagtalpu cipők okozzák a talp bőrének keményedését, a talp égését, szűk cipők viselése okozza a tyukszemet és vastag, meleg cipők viselése segiti elő a láb izzadását.

A talpbőr égése ellen zsirozzuk kétszer napjában szarvasfaggyuval a talpat s utána talcummal hintsük be a lábfejet. Vizsgáltassuk meg, vajjon nincs-e bokasüllyedés?

Ugyanez áll a talpon keletkező bőrkeményedésekre is!

Tyukszemek ellen mit tegyünk? A szűk cipő állandó viselése okozza a tyukszemet s ezért lehetőleg tág és puha cipőket viseljünk. A cipőinket állandóan cserélgessük, egymás után következő napokon sohase viseljük ugyanazt a cipőt. Nagyon gyakran bokasüllyedés következménye a tyukszemek keletkezése s ilyenkor ludtalpbetét viselésére a tyukszemek önmaguktól is elmulnak; áll ez különösen a lábujjak között keletkező bőrkeményedésekre.

A tyukszem különösen érzékeny és fájdalmas eső előtt, párás időben,

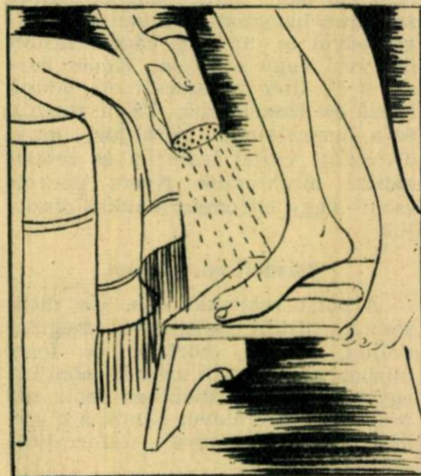

mert a levegő nedvességének hatására a szarusejtek megduzzadnak s erősebb nyomást gyakorolnak a bőr fájdalomérző idegeire: az ilyen tyukszemről a megvastagodott szaruréteget el kell távolitani. Kivágás előtt egy-két napon át káliszappannal kenjük be a tyukszemet, hogy az jól felpuhuljon, majd forró lábfürdőben kiáztatjuk lábunkat s alkohollal csirátlanitott borotvával óvatosan lefarigcsáljuk a tyukszemről a megvastagodott szaruréteget, ügyelve arra, nehogy mélyen vágjunk bele! Vérzés esetén a kivágást ne folytassuk tovább, hanem alaposan jódozzuk be és steril gaze-zel kössük át. Sok esetben jól beválik a bőrkeményedés leoldására a szalicyl-tapasz alkalmazása is, melyet másodnaponként cserélünk a tyukszem vagy bőrkeményedés fölött; ügyelni kell azonban arra, nehogy ez az ép bőrt is felmarja. Ha ez mégis bekövetkezett, a szalicyl-tapasz további alkalmazását be kell szüntetni és szarvasfaggyuval kenjük a gyulladásos bőrterületet. Néha a tyukszem önmagától gyulladásba jön, vagy genyesedni kezd, ilyenkor azonnal forduljunk orvoshoz, mert számos esetben volt már ilyen jelentéktelennek látszó kis sérülés sulyos vérmérgezés kiinduló pontja.

Izzad a láb? Mindennap vegyünk forró lábfürdőt, 2 evőkanál ecet vagy formalin hozzáadásával, napjában kétszer is váltsunk cipőt és harisnyát és bőségesen puderezzük a lábat ugyancsak napjában kétszer talcummal vagy szalicylos hintőporral. Gyakran bokasüllyedés az oka a láb izzadásának s ilyenkor megfelelő ludtalpbetét viselése feltétlenül szükséges.

A benőtt körmök legtöbb esetben rövid és szűk cipők viselésének a következménye. Félórás forró lábfürdő után vágjuk le a körmöt amilyen rövidre csak lehet s utána iparkodjunk a köröm és a hus közé egy vékony ragtapasz-csikot helyezni, melyet aztán a talp felé a lábujjon megerősitünk, ezzel sokszor sikerül a hust visszahuzni s a további benövést megakadályozni.

Dr. H. T.

KIS KÉPES VASÁRNAP

Róka urfi

Róka urfi olyan beteg:
nem eszi a nyuszifület,
nyuszi fülét, nyuszi lábát,
igy ijeszti a mamáját.

Beteg bizony délután is:
otthagyja az uzsonnát is,
de mire bealkonyul,
jön a róka-doktor ur.

Megvizsgálja a kis rókát,
megnézi a száját, torkát,
aztán igy szól: „Egy kis nátha,
majd meggyógyul nemsokára."

„Lehet, hogy már holnap reggel
egészséges lesz, ha felkel
s arra kéri a mamáját:
adjon neki nyuszi lábát . . ."

A hópelyhek össze-vissza keringtek a levegőben: nem tudták, hová is szálljanak? Egy kis hópihe meg is szólította a társát:

— Merre szálljunk?

De az sem tudott erre mit felelni: olyan sokfelé kiváncsiskodtak, azt sem tudták, mit csináljanak. Egyszerre csak egy nagy, fekete varju szállt eléjük:

— Ugy-e, te a földről jössz? — kérdezte egyikük kiváncsian.

— Onnan én — válaszolta a varju.

— Mondd meg hát, mi a szebb: a fa ága, a ház teteje, vagy a kertek virágágya?

— De sokat akartok tudni! — mondta a varju. — Nézzétek meg magatok.

— Ha a földön is csak ilyen barátságosak — mondta egy harmadik hópehely — akkor nem is érdemes odamennünk.

— Ne törődj a varjuval — vigasztalta az első hópehely — az nem igazi földönlakó, hanem madár, a levegő az ő igazi hazája. Talán irigykedik ránk, hogy mi is látni akarjuk a földet.

Meg is nyugodtak ebben mind a hárman s hamarosan elfeledkeztek az egészről és elhatározták, hogy bármerre szálljanak is, együtt maradnak.

Nemsokára egy szép, magas fát pillantottak meg.

— De szép nagy fa! Milyen jó lehet annak az ágán ülni!

Nem sokat teketóriáztak, mindhárman rászálltak a magas fa egyik ágára.

— Brr! — rázkódott meg a fa —, nem mentek innen, majd megfagyok tőletek!

— Látjátok — mondta a harmadik hópehely —, ez is olyan barátságtalan, akárcsak a varju!

De a másik kettő nem sokat sopánkodott:

— Nem csak egy fa van a világon!

Rá is szálltak menten a szomszéd fára, amely alacsonyabb volt ugyan, de épp olyan jól lehetett az ágán ülni.

— Brr! De fázom! — kiáltotta ez a fa is. — Nem mentek innen!

Elgondolkozott a három kis hópihe:

— Ugy látszik, nem szeretnek itt minket!

— Hagyjuk a csuf, barátságtalan fákat — ajánlotta az első hópihe — szálljunk annak a kis háznak a tetejére.

Ugy is tettek.

De amint a tetőre libbentek, a kis ház nagyot rázkódott:

— Huh! De hideg vagy! Erigy máshová!

Lent a földön az emberek jöttekmentek, fázósan felgyürték a kabátjuk gallérját is s nagyon siettek valahová.

— Ne szálljunk az emberek ruhájára? — kérdezték egymástól.

— Ki tudja, milyenek azok? Hátha rosszabbak a fáknál és a házaknál is!

— Már csak próbáljuk meg — mondta a második hópihe — ha már a földre jöttünk, nézzük meg jobban őket is.

Éppen egy kisfiu haladt el a kis ház alján, ahol a három hópihe testvér beszélgetett. Vékony kis kabát volt rajta, összehuzta magát, kalap se volt a fején.

— Éppen itt egy ember! — kiáltotta a tető szélén ülő hópehely.

Mind a hárman egyszerre szálltak le a háztetőről és zsupsz! egyenesen a kisfiu kabátgallérjára estek.

A kisfiu megrázkódott s anélkül, hogy egy szót is szólt volna, lerázta a kabátgallérról a hópelyheket. Látszott rajta, hogy nem örült a hivatlan vendégeknek.

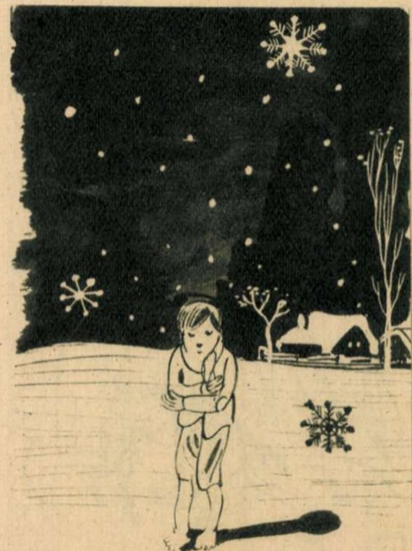
A három hópihe egy bokorra esett. Most már nemcsak szomoruak, hanem mérgesek is voltak.

Hát igy fogadja őket a földön mindenki? — Éppen bosszut akartak esküdni az egész föld, de különösen az ember ellen, aki olyan kíméletlenül ledobta őket, amikor hangos sirás ütötte meg fülüket. Szétnéztek s látták, hogy a kisfiu az, aki ledobta őket. Fagyos, vörös kezét dörzsölgette s emelgette a két lábát. Most látták csak, hogy olyan lyukas volt a cipője, csak ugy csöpögött belőle a viz. A kisfiu szeméből hullottak a könnyek, bizony a három hópihe is megsajnálta.

— Ő biztosan jobban fázik a fáknál és a házaknál is — gondolták magukban.

Ugylátszik, a nap is megszánta a fázó kisfiut, mert kibujt a felhők mögül és sugaraival melengette az egész tájat.

A három hópihe pedig szerető részvéttel, három könnycseppként hullott le a bokorról.

Mese az éhes kis egérről

Egyszer volt, hol nem volt, nem is olyan régen volt, tavaly talán vagy tavaly előtt. S nem is olyan messze, csak éppen a hegyen tul, de a patakon innen, azon a mezőn, amelyiken fehér margaréta és zöld fűszálak nőnek, élt egy kis mezei egér. Az is csak egy akármilyen kis egérke volt, hosszufarku, aprószemü s nagyon-nagyon éhes kis egér. Mert akkor már három napja nem ebédelt s nem is vacsorázott, nem csoda hát, ha sirva járta a rétet.

Most már tudjátok, milyen volt ez az egérke, nézzük meg a cicát is, amelyik éppen most indul el a faluból, egyenest a mező felé. Ez is csak egy akármilyen macska, hosszufarku, tarkaszőrü s nagyon-nagyon éhes macska. Ez sem evett már két napja s még egy egérfüle sem akadt a faluban, elhatározta hát, hogy kimegy a mezőre s egyszerre bekapja az első egeret.

Mikor aztán kiért a mezőre, látja, hogy a kis egér ott ül egy vakondturás tetején, keservesen zokog s margarétaszirom-zsebkendővel törüli a szemét. A tarkaszőrü macska még sohasem látott siró egeret, el is felejtette, hogy miért jött a mezőre, ugy megsajnálta a kis egeret, hogy rögtön megkérdezte tőle:

— Bántott talán valaki?

— Dehogy bántott — felelte a kis egér — más bajom van nekem. Három napja, hogy sem nem ebédeltem, sem nem vacsoráltam...

— Szegény egérke — szólott ujból a tarkaszőrü macska —, hiszen akkor te nálam is éhesebb vagy, mert én csak két napja nem ettem. Ne félj, nem bántalak, gyere velem, ha akad valami ennivaló, megosztozom veled.

Most már ismeritek a kis egeret, a tarkaszőrü macskát is, nézzük meg hát a kutyát, amelyik most bujik ki a kerités alól s elindul a mező felé. Ez is csak egy akármilyen kutya, hosszufarku, feketeszőrü s nagyon-nagyon éhes kutya. Tegnap reggel óta egy falatot sem evett s elhatározta, hogy kimegy a mezőre, nyulpecsenyét ebédelni. De ha csak egy kóbor macskát talál, azt is megeszi, de ugy, hogy egyszerre bekapja.

Hol lassan ment, hol szaladt, végül is kiért a mezőre. Ott aztán olyat látott, mint soha azelőtt. Egy domb tetején ült a tarkaszőrü macska és a kis egér és keservesen zokogott mind a kettő. El is felejtette, hogy tegnap óta nem evett, ugy megsajnálta őket, hogy rögtön megkérdezte:

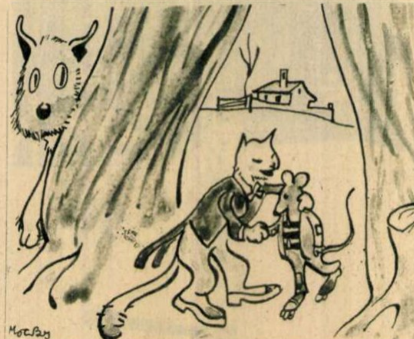
— Ki bántott titeket, hogy ilyen szomoruan sirtok?

— Nem bántott minket senki — felelte a macska —, azért sirunk, mert nagyon-nagyon éhesek vagyunk. A kis egér három napja, én meg két napja se nem ebédeltünk, se nem vacsoráztunk...

— Ó, szegénykék! — szólott ujból a feketeszőrü kutya — hiszen ti akkor nálam is éhesebbek vagytok. Ne féljetek tőlem, jöjjetek velem, hazaviszlek a gazdámhoz. Az is szegény ember, tegnap se adott enni nekem, de ha lesz valami, majd megosztom veletek.

Igy indultak el a falu felé hármasban, csodálkoztak is rajtuk a fűszálak, nevetgéltek a margaréták. De hát ők nem törődtek ezzel, mentek, csak mentek, elől a kutya, mögötte a macska, a macska mögött a kis egér. Végül aztán megérkeztek s nem hiába jöttek, mert finom vizbenfőtt kása volt a kutya lábasában. Neki is láttak a jóizü kásának s olyan tisztára nyalták a lábast, hogy a képüket is meglátták benne. Csodálkozott is a kutya gazdája s mindenkinek elmesélte, hogy egy lábasból ebédel kutya, macska, kis egér. Ezt aztán látni akarta mindenki a faluban s hozták nekik a finomabbnál finomabb eleséget. Igy aztán olyan jó dolguk van, mint soha azelőtt kutyának, macskának, egérnek. S olyan gömbölyüre hiztak, hogy nem a messzi mezőre, de még a szomszéd utcába se tudnak elmenni.

Sz. Z.

Gyermekrejtvények

Kis keresztrejtvény

1		2	3	4		5
	■	6			■	
7		■		■	8	
	■	9			■	
10	11	■		■	12	
13		14	■	15		
16						

Beküldendő: vizsz. 1., 16. és függ 1., 5.

Vizszintes: 1. Például a Szahara. 6. Mutatószó. 7. Betüt vet. 8. Meleg. 9. Csapadék. 10. A leánygyermek férje. 12. Kereskedelmi röviditės. 13. Ásni ige felszólitó alakja. 15. Földműves szerszáma. 16. Szeretni ige felszólitó alakja.

Függőleges: 1. Ilyen gombóc is van. 2. Karddal párbajozik. 3. Tartozik neki. 4. Személyes-névmás. 5. Aki győzött. 11. Évszak. 12. Rakás mássalhangzói. 14. Tagadószó. 15. Azonos magánhangzók.

Betürejtvény

1.

f Y/É li li/Li Li

2.

V GY/menyasszony —,

Szótagkeverés

HITALP GYARZA
RA HA AMA!

Melyik hires hazafias vers első sorait irtuk itt fel, a szótagokat összekeverve?

Megfejtések

az 1939 március 12-i számból:

Kis keresztrejtvény. Vizszintes: 1. Szomoru. U. 6. Lop. N. 7. Gé. S. 9. Ha. 10. Áru. 12. Gól. R. 15. Tny. M. 14. Zsa. 16. Ōna. 18. Ószeres.

Betürejtvények. 1. Andalog. 2. Nagypéntek.

Szótagcsere: Romlásnak indult. (Magyarokhoz).

Gyermekrejtvény-megfejtőink közül jutalmat kapnak a következők:

Bakonyi Ferenc, Bp. I., Fery Oszkárutca 59; Bartay Bandi, Bp. V., Bálványutca 22. II. 3; Bögöthy Marica, Takácsi, Veszprém m.; Heltai Mária, Bp. I., Tigris-u. 56; Juhász Lajos, Kaszaper; Kaláb Hedvig, Tornyospálca; Kertész Mártika, Abádszalók, Gyógyszertár; Kristóf Margit, Nyiregyháza, Felsőpázsit, Tokaji-u.; Szlávik Cecilia, Vasad, Pest megye; Tesséky Laci és Gyuri, Bp. VII., Dessewffyutca 2. I. 5.

A rejtvénymegfejtéseket csütörtök (márc. 30.) délig kell beküldeni. A megfejtéseket a két hét mulva (április 9.) megjelenő Képes Vasárnapban fogjuk közölni, a nyertesek nevével együtt. Cím: KÉPES VASÁRNAP GYERMEKREJTVÉNYEI, Budapest, V., Vilmos császár-ut 78. szám.

DANZIG ÉS GDYNIA BUDAPESTEN

Volt idő, amikor három tenger mosta a magyar király birodalmának határait: az Adria, a Fekete-tenger és a Keleti tenger. Ez az idő régen elmult, a magyar külkereskedelem azonban nem szünt meg ebbe a három irányba orientálódni. Kossuth Lajos az 1840-es években ezt a cimet irta Pesti Hirlapjában egy vezércikke élére: Tengerhez magyar! El a tengerhez! Kossuth az *Adriát* — akkor még részben magyar tengert — jelölte meg kijárónkul a nagy világba. Ő előtte Széchenyi István gróf a Dunát azért kivánta hajózhatóvá tenni, hogy azon keresztül eljussunk a *Fekete tengerig*.

A XVI—XVIII. században a *Keleti tenger* felé vonzódtak a magyar utasok és kereskedők. Igy kivánta ezt a sokszázados magyar-lengyel barátság, amely számos alkalommal forrott össze erős politikai szövetséggé.

Danzig szabad város, a régi irásainkban sokat emlegetett *Danczka*, mai napig jóismerőse azoknak, akik Rákóczi Ferenc fejedelem dicső korszakába bepillantottak. Danczka volt a kuruc bujdosás nevezetes stációja; közbülső pont az elhagyott otthon s a számüzetés messze földje között.

De nemcsak a harcok és szenvedések romantikája kapcsolta össze Magyarországot Lengyelországgal, hanem nagyszabású, komoly kereskedelmi forgalom is. Idő multával azonban ez az összeköttetés elvágódott, mert a két országnak nem volt közös határa, sőt Lengyelországot másfélszáz év előtt feldarabolták.

A világháboru után azonban Lengyelország főnikszmadárként kelt ki hamvaiból. Megujultak a magyar-lengyel baráti kapcsolatok. Nevezetes pontja volt ezeknek az 1933. évi Báthori-zarándoklat, amelyben Serédi Jusztinián hercegprímás, Kállay Miklós földművelésügyi miniszter és számos közéleti egyéniség vett részt.

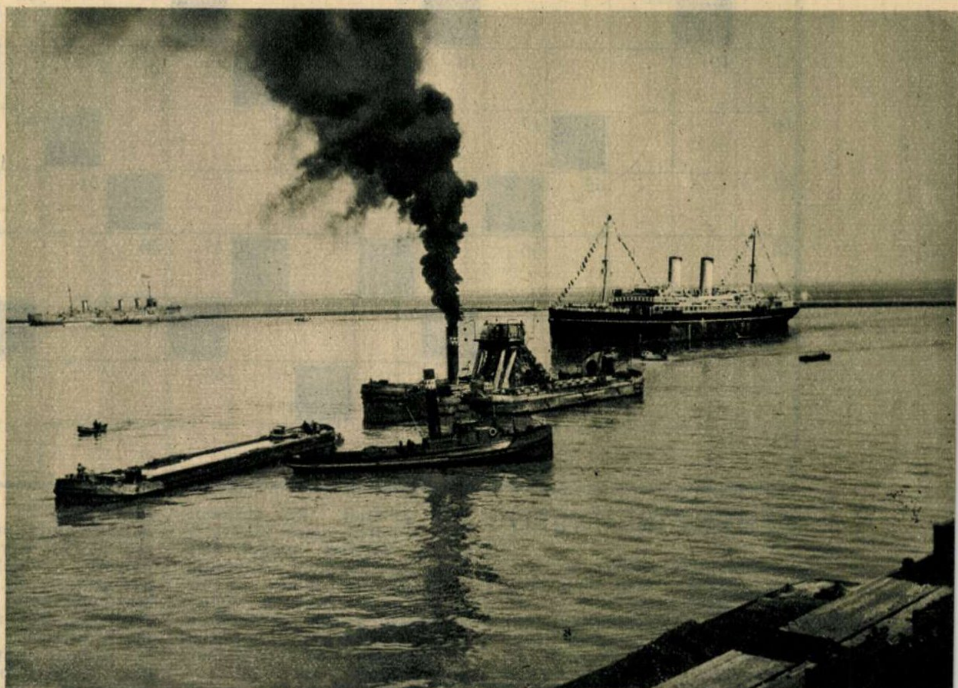
Kállay miniszter akkor magyar képviselők társaságában megtekintette a háboru után épitett *Gdynia* (ejtsd: *dinnya)* kikötővárost, amely a lengyel teljesitőképesség csodája. Ekkor már szóbakerült a magyar külkereskedelmi forgalom egy részének Lengyelországon keresztül való tengerre bocsátása, ennek azonban nagy akadálya volt a magyar-lengyel közös határ hiánya.

Kárpátalja megszállásával most végre megvalósult a közös lengyel-magyar határ s igy a magyar-lengyel baráti érintkezésből kivehetik majd részüket *Gdynia és Danzig* lengyel kikötők is. (Danzig ugyanis lengyel vámterülethez tartozik.) Ennek gyakorlati jelét láttuk abban, hogy ez a két város Budapesten, a Vigadóban kiállitást rendezett, amelyen multjukat és jelenüket képekkel, térképekkel és domborművekkel tetszetősen és közérthetően mutatták be.

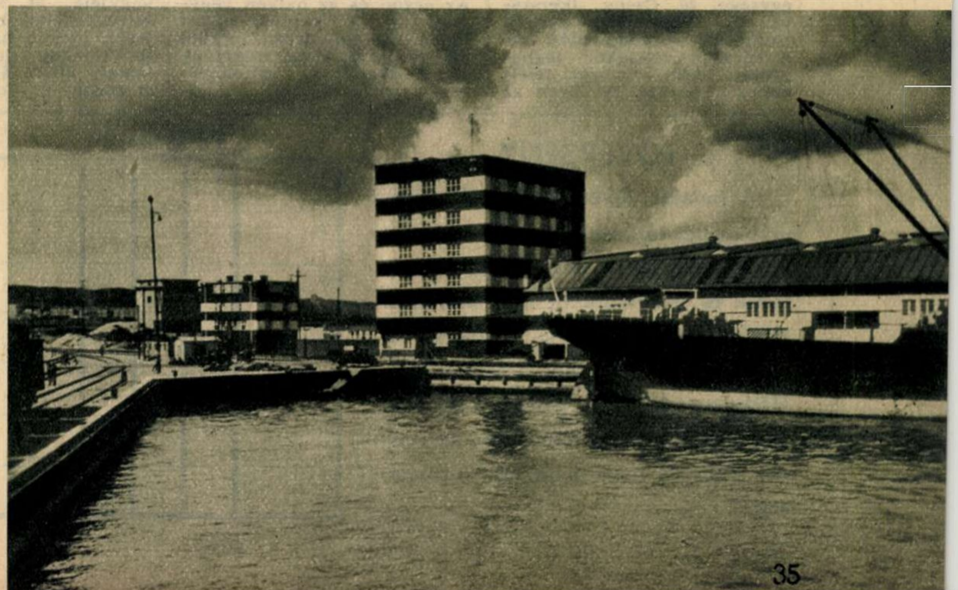
S. L.

Danzig a XVIII. században.

Kikötőrészlet.
Alsó kép: raktárház a kikötőben.

AZ ELME SPORTJA

KERESZTREJTVÉNY

Vizszintes sorok: 1. Ilyen eszem-iszom, ahol szem-szájnak ingere asztalra kerül. 15. Senkinek a tulajdonában nem levő. 16. Görögország legdélibb hegyfokának neve. 17. Amerikai geológus, hires rendszerező munkája a „System of mineralogy." 18. A szentjánoskenyér magjának neve, drágakövek sulyegysége. 20. Cseng ikerszava. 21. Hires kuruckorbeli trónfosztó országgyülés. 23. A spanyol lovagkor legnagyobb hőse, a mórok félelmetes ellensége. 24. Ilyen az éhes gyomor. 25. Hajóépitéséről hires olasz kikötőváros a Tirréni tenger mellett. 27. Krisztus követője, aki a Mester tanait továbbhirdette. 29. D-vel a végén: Egyiptom előző uralkodója. 30. Mészkőből és dolomitból álló kopár hegyvidék Horvátországban. 32. Kick ..., labdarugó-kifejezés: kapuskirugás. 33. A Szózat költőjének monogramja. 34. Népességi költöző-mozgalom. 36. Az argon és az oxigén vegyjelei. 37. A kapuba rugott labda. 38. Rövidesen fejkötő alá kerül. 39. Utca, franciául. 41. A skandináv mitológiában a sors istennői. 44. Állatszeliditő és betanitó. 46. Külügyminiszterünk monogramja. 47. Nemrégiben megnyitott vidéki hévvizes gyógyfürdő. 50. Görög szóösszetételekben szereplő előljáró. 51. Magyaros női név. 53. Indulatszó, ugyan-ugyan. 54. Birtokos-névmás. 55. Sürgős, égetően fontos. 57. Délvidéki fa, névelővel. 59. A leghasznosabb háziállat. 60. Kicsinyitő képző. 61. Orosz nemzeti ital. 63. Az ezüst vegyjele. 64. Kutyaház. 65. Kereskedelmi hajózási kifejezés, idegen hajó, vagy hajórakomány lefoglalása valamely állam által. 68. Svájci fürdő- és üdülőhely, ahol 1925-ben a nagyhatalmak fontos egyezményt irtak alá. 71. Barna-sárgaszinü tarka lepke, a szárnyán ibolyaszinü szemfolttal, másik neve: Ió lepke.

Függőleges sorok: 1. Holland matematikus, aki először számitotta ki a kör kerületének és átmérőjének viszonyát, a pi szám meghatározója. 2. A szurokércben található rádióaktiv elem, ez vezette a Curie-házaspárt a rádium nyomába. 3. Olasz szobrász a mult század elején, az uj-klasszicizmus legnagyobb művésze. 4. Közlekedési vonalak fenntartására forditott közteher. 5. Azonos mássalhangzók. 6. Házikó. 7. Zongora-műszó. amikor egyik pedál lenyomására a kalapácsok csak egy hurt ütnek meg a három közül. 8. Erre méltó minden magasztos dolog. 9. Régi sulymérték. 10. T-vel hajórész. 11. Az egyéni kardvivás olimpiai bajnoka. 12. Zamatos boráról hires portugál kikötő a Duero torkolatánál. 13. Melegégövi fa, tojásnagyságu izletes gyümölccsel. 14. Nagybritannia történelmének legviharosabb eseménye, amely I. Károly lefejezését és a köztársaság kikiáltását eredményezte. 19. Bőg. 22. Irogatás. 24. Nemzetiszinü szalagból készitett jelvény. 26. A nátrium és a nitrogén vegyjelei. 28. Szebaszto ... 31. A leghiresebb francia egyetem, amelyet még a 13. században alapitott Szent Lajos udvari káplánja. 34. Huz. 35. Övé, olaszul. 37. Norvég zeneszerző, a Peer Gynt megzenésitője. 40. Zománc. 42. „Szigetvár ....", a költő Zrinyi hires hőskölteménye. 43. Szép fekvésü. 44. Eszme, ötlet. 45. A kökörcsin és boglárkafélék közös botanikai neve. 48. A Bánk bán szerzőjének monogramja. 49. Kettős mássalhangzó. 52. Gyorsan lefényképez. 54. Sok hely van benne. 56. A Duna baloldali mellékfolyója Báziásnál. 58. Tintafolt az irkában. 61. Te, franciául, nyomatékosan. 62. Igekötő és névutó. 66. Fővárosunk, röviditve. 67. G. L. 69. Oltalmaz. 70. R. Z.

Megfejtésül beküldendők a vizszintes 1. és 71., valamint a függőleges 1. és 14. számu szavak.

LÓVERSENY

A tavaszi lóverseny egyik futamában hét ló indul. Kovács ur fogad egyik barátjával, hogy az első, második és harmadik befutót pontosan eltalálja. A biztonság kedvéért az összes lehetőségeket megjátssza. Hány fogadást kell kötnie, hogy biztosan eltalálja a lefogadott sorrendet, feltéve, hogy nem lesz holtverseny?

TÁNCOK

Meghatározások: 1. Italos egy kicsit. 2. Ebből az árból nem engednek. 3. Kedvelt hármas kártyajáték. 4. Gonoszsága miatt elpusztult bibliai város. 5. A Bodrog egyik folyója, a Vereckei szorosnál ered. 6. Finom zamatos körtefajta. 7. A Cyrano de Bergerac szerzője.

A vizszintes szavakat helyesen megfejtve, a függőleges 8. és 9. két régi magyar tánc nevét adja.

SZÓREJTVÉNYEK

1.

zeretnék utazni Gyalogos P

2.

EZÉVI E-A KÓCZÉ MAGYARI BURA

3.

FAKAS / **E** EEE I

MEGFEJTÉSEK

az 1939 március 12-i számból:

KERESZTREJTVÉNY:

```
AMERIGOVESPUCCI
LIBUC LÁM ARION
INO HADREND RUF
MANI KAIRO MÁLI
IRIDIUM SELADON
RÉTES UDO ARAMI
ZT AMARANTUS BT
A BLED D ÜRES É
MAE RAKODNI ZUZ
ODRY TAGAD PETI
HAGYMÁS RÉGIRIM
AKE ASZKÁRI ELA
MORIC ION NATAL
EZAZ ANNYI PEPI
DOCENDODISCIMUS
```

Városból évszám: 1. Körmöcbánya. 2. Caracas. 3. Bécsujhely. 4. Avignon. MCCCCLVI = 1456. Nándorfehérvár elfoglalása.

Szó-gula: 1. RUR. 2. Ruhr. 3. Rotor. 4. Rektor. 5. Revizor. 6. Recamier. 7. Regiszter. 8. Rózsabogár. 9. Rockefeller. 10. Robbanómotor.

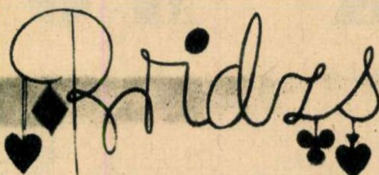
Bélyegrejtvény: 19 féleképpen.

Szórejtvények: 1. Egyremegy. 2. Fakultás.

A Képes Vasárnap 1939 március hó 12-iki számában megjelent rejtvények helyes megfejtői közül jutalmat kapnak a következők:

Bóna Géza, Bp. II., Fillér-u. 1. I. 3; Chovanetz Józsefné, Ujpest, Jókai-u. 4. I. 28; Csekme Károly, Bakonyszentlászló; Dani Lajos, Bp. I., Kékgolyó-u. 20/B II. 2; Knoblauch Gottfriedné, Bp. Győri-u. 20. II. 4; Kóczián Ilike, Ungvár, Kaminszky-u. 5; Nász Oszkár, Kunhegyes, Sip-utca 811; Neógrády Jenő, Jolsva; Póka Lajos, Bp. VII., Murányi-u. 59. II. 16; Poytondi Lendvay Károlyné, Bp. II., Pasaréti-u. 36. I. 5; Praznovszky Marian, Esztergom, Kossuth L.-u. 59; Sándor Géza, Bp. VII., Almásy-tér 15. II. 1; Varsányi Lenke, Bp. I., Verbőczy-u. 28; Volter Zsigmond, Ujszász, Rádai-u. 624; Wolszky Győző, Bp. I., Csörsz-u. 1.

AZ ELME SPORTJA MEGFEJTÉSI HATÁRIDEJE március 30 (csütörtök) dél. A megfejtéseket és a nyertesek neveit a két hét mulva (április 9) megjelenő Képes Vasárnapban fogjuk közölni. Megfejtések beküldhetők levelezőlapon is. Egy HELYES megfejtéssel is lehet pályázni. Cim: Képes Vasárnap Elmesportja, Budapest, V., Vilmos császár-ut 78 szám.

A kellemetlen meglepetés

Parti közben igen gyakran jelentkezik a kellemetlen meglepetés, valamilyen elosztási furcsaság képében. Ilyenkor panaszkodnak legtöbbször *a hihetetlen balszerencsére* és a rossz vonalra. Legutóbb elrettentő példának olyan partit mutattunk be, ahol semmi joga sem volt a játékosnak a balszerencsére hivatkozni, most viszont két parti is akadt egyik estén, amelynél alig lehet hibáztatni a felvevőt, olyan ravasz csapdák elé állitotta őt a bridzs szeszélye.

Észak: ♠ 8, 7 ♡ 10, 8, 6, 5 ◇ A, K, 6, 5 ♣ A, K, 3

Nyugat: ♠ D, B, 10, 9, 3, 2 ♡ B, 9, 4, 3 ◇ 10 ♣ 9, 8

Kelet: ♠ 6, 5 ♡ — ◇ D, B, 9, 4, 3 ♣ D, B, 7, 6, 4, 2

Dél: ♠ A, K, 4 ♡ A, K, D, 7, 2 ◇ 8, 7, 2 ♣ 10, 5

(ÉSZAK / NYUGAT / KELET / DÉL)

É.	K.	D.	Ny.
1 ◇	—	2 ♡	2 ♠
3 ♡	—	4 szan	—
5 szan	—	6 ♡	—

Nyugat a pikk dámával inditott, Dél a királlyal ütött, lehivta az adu ászt és nyomban jelentkezett a kellemetlen meglepetés: a negyedleges bubi Nyugatnál feltétlenül üt! Ezekután megállapitotta, hogy „egy kárót nem lehet lenyelni" és simán megbukott, panaszkodván a lehetetlen elosztásra.

A játék igy nagyon egyszerü volt, de az érdekes benne az, hogy Dél még az adu ász lehivása után is minden körülmények között megjátszhatja a kis slemmet, éppen az elosztás segitségével. Amikor kiderült a rossz kőr-elosztás, pikk királyt hiv, utána kis pikket lop az asztalon, lehivja a káró ászt és utána a királyt! Ennél a pontnál a játék valósággal feladványszerü lesz. Ha Nyugat aduval üt és akármit hiv vissza, a felvevő üti, négyszer egymásután adut hiv, erre nemcsak Nyugat adujai esnek, hanem Kelet kényszerhelyzetbe jut, mert vagy a treff, vagy a káró fogását kell feladnia. Ha Nyugat nem üti a kárót, akkor aduhivások következnek, a bubi üt Nyugatnál és a fenti helyzet áll elő.

Sokan talán egyszerünek is találják ezt a problémát, de amikor játék közben nem látjuk az ellenvonal lapjait, hanem csak a magunkét és a kiteritett asztalt, akkor nem hiszszük, hogy sokan akadnának, akik ezt a biztosan eredményre vezető játékvezetést választanák.

Következő kiosztásunk is azt mutatja, hogy a felvevő néha olyan problémák előtt áll, amit azok alatt a másodpercek alatt, amelyek a játék alatt rendelkezésére állanak, a legtöbbször nem tud megoldani, de nem is lehet érte komolyan hibáztatni.

Észak: ♠ 6, 5 ♡ B, 10, 6 ◇ A, 8, 4, 3 ♣ K, D, 9, 4

Nyugat: ♠ 7, 2 ♡ D, 4, 3, 2 ◇ K, B, 5 ♣ B, 6, 5, 3

Kelet: ♠ 10, 9, 4 ♡ K, 9, 7 ◇ 10, 7, 6 ♣ A, 10, 8, 2

Dél: ♠ A, K, D, B, 8, 3 ♡ A, 8, 5 ◇ D, 9, 2 ♣ 7

(ÉSZAK / NYUGAT / KELET / DÉL)

Dél négy pikket mondott, Nyugat kis treffel indult. Az asztal királyát Kelet az ásszal ütötte és kis treffet hivott vissza. Dél erre kézből kárót dobott, az asztal dámája ütött és a felvevő egyet bukott, mert még egy kárót és két kőrt kiadott. Megint csak a rossz elosztást hibáztatta.

A helyzet ezzel szemben az, hogy éppen az elosztás volt olyan kitünő, hogy teljesen biztos megjátszási lehetőséget nyujtott. Ha ugyanis Dél a treff visszahivást kézben aduval üti, utána háromszor adut hiv és amikor az összes kinnlévő aduk estek, kárót hiv a kézből és az asztalon kiengedi, akár Nyugat, akár Kelet üt. Ha most akármelyik ellenfél kőrt hivna, az egyik kőr figura elfogható, de ha treffet hivnának, akkor ujra a kézben kell aduval ütni és ujabb káró hivást az asztalon kiengedni. Ezzel Dél meg is csinálta a partit, mert most már az asztalon két magas kárója és egy magas treffje maradt, amelyekre a kéz rossz kőrjeit eldobhatja. A parti tehát elveszithetetlen.

Ezeket a játszmákat azoknak a kedvéért közöltük, akik azon az állásponton vannak, hogy a játékos is ember, nem lehet tőle lehetetlent kivánni. Viszont azt is meg kell tárgyilagosan állapitanunk éppen ezekből a példákból, hogy nem mindig jogos, ha a lehetetlen elosztást szidjuk, mert lehet hogy éppen ez a lehetetlen elosztás adja meg a lehetőséget a parti biztos megcsinálásához. Az, hogy nem könnyen ismerhető fel a helyzet, már más kérdés. A bridzs mindig játék marad, nem életbiztositás.

NÉPEK MOSOLYA

A rövidlátó állat-őr.

— *Ejnye, ezek a ronda majmok milyen szemetet csinálnak a ketrecükben!* (Judge.)

A zenei tehetség.

— *El tudod képzelni, édesem, milyen hallatlan nagy zenei tehetség a fiam? Kijelentette, hogy ő más hangszert meg sem tür a lakásban, csak a hárfát!* (Berliner Illustrierte.)

Leküzdhetetlen akadály.

— *Lehetetlen tovább mennünk. Nincs fürész a szerszámosládában.* (The Humorist.)

Tavasz.

— *No, végre itt a szép tavasz! Milyen élvezet, milyen nagyszerü a levegő, egyetlen felhő sincs az égen!* (Berliner Illustrierte.)

Szerkesztői üzenetek

Boldog menyasszony. Igaz örömmel olvastuk levelét. Ugy hangzik, mint mese a *mai* Hamupipőkéről. Hat éve annak, hogy megismerkedett azzal a derék fiatalemberrel, akivel végre eljegyezhette magát. Közös táncórájuk volt — s attól az órától kezdve, amikor bemutatták levélirónknak a tizennyolcesztendős diákot: többé nem volt szabad más fiuval táncolnia. Levélirónk akkor pontosan tizenötéves volt . . . Romeo halhatatlan Juliájának kora. A szerelem az megvolt, ellenben engedély ahhoz, hogy egymást szeressék, nem volt meg! Az akadály: hogy a fiatal diák igen gazdag szülők fia . . .! Azzal érveltek a gazdag szülők, hogy fiuk ne érje be az első diákszerelemmel, az első, naiv táncórai „kalanddal". Először lásson világot gyermekük, menjen ki a nagy világvárosokba, Londonba, Párisba, Berlinbe, New Yorkba, nézzen körül a külföld igényes-finnyás kisasszonyai között, nem akad-e azok között nagy és uri „parti", aki elhomályositja a kis magyar Hamupipőke emlékét. És elküldték az ifjut a nagy külföldi egyetemekre, nagyszerü ajánlólevelekkel előkelő családokhoz — és megkezdődött Hamupipőke keserves boldogtalansága. Szive hét szűkesztendeje, hogy mikor is sikerül a gazdag szülőknek elérniök céljukat és mikor szünik meg az ő forróvérü Romeója őreá gondolni. Igaz, hogy nem volt még tényleges oka a kétségbeesésre, hiszen a fiut bárhová parancsolták: a hűséges, szerelmes és kitartást kérő-váró levelek mindenünnét érkezgettek. Ne, ne kételkedjék a kis pesti leány őbenne, ő nem tud mást szeretni, ő a nagystilü kisasszonyokban annyi hiuságot és idegen világot lát, hogy még jobban vonzódik otthoni Hamupipőkéjéhez. Az első táncórai „kalandot" soha, sehol egy órára nem felejtette el — hat hosszu esztendőn keresztül! A szülők némán és megdöbbenéssel figyelték fiuk egyre növekvő szerelmét és végül ősszel, mielőtt a fiu bevonult volna, beleegyeztek az eljegyzésbe. A gyermekkori kaland immár az ő szemükben is kiállotta a tűzpróbát; megérezték, hogy ezen a szándékon semmiféle szülői beavatkozás nem változtat. És megtörtént az eljegyzés. A legszebb formában, a megbékélt szeretet jegyében. Nászajándékul gyönyörü kelengyét kap Hamupipőke a vőlegény anyjától. Szép, hamvas selymeket, lehelletkönnyü csipkéket, bársonyos prémeket, hogy oly szép és ragyogó megjelenésü hitvese lehessen urának, mint akár London felső tizezrének misszjei, vagy a Riviera fényüző fiatal dámái lennének az ő helyén... Hamupipőke nem szól rá semmit, boldogan bólogat, jó lesz, persze, ennyi szép ruha is, de nem ez a fontos! Az a fontos, hogy a szive választottja igy ragaszkodott hozzá a tűzpróbán keresztül, holott ő mindvégig a legegyszerübb volt... Ez, ez a lényeg az egész életre, és Hamupipőke belül, a szivében, soha nem is lesz más, mint egyszerü! Igaza van, helyesen érzi igy, ezzel is nyerte meg, valóban, csatáját. Tiszta szivből küldjük szerencsekivánatainkat!

Halottlátó asszony. Levele bizonyos szempontból annyira tanulságos, hogy egyik részletét itt idézzük: „...ahol nyaraltam, Eger környékén, néhány „halottlátó" parasztasszony hires. Arról nevezetesek, hogy a hozzájuk betérő ember kedves halottai megjelennek előtte és kinyilvánitják a tulvilágon érzett vágyaikat, akarataikat. Kiváncsi lettem — minden szkepticizmusom ellenére —, hogy vajjon akad-e olyan jó médium a hevesi halottlátó asszonyok között, aki — esetleg őszinte transzban — egy szót, egy adatot felszinre tud hozni, ami valóban megfelel elhálálozott apám és anyám élet- és halálkörülményeinek. Elmentem tehát a leghiresebbhez, aki Parád alatt egy kies falu meglehetősen sivár és szegényes parasztházában székel. Délelőtt tiz óra tájban értem oda negyedmagammal társaságban, de már várnunk kellett, mert odabenn hattagu kiránduló-csoporttal folyt a szeansz. Még be se kerültünk, már ujabb csoportok érkeztek: két óriásesernyős, barázdásarcu, feketeruhás parasztasszony, kik hajnali három órától gyalogoltak ide és szinte lerogytak a fáradtságtól. Azután uri külsejü egriek, hölgyek és urak vegyesen. Végül három törődött parasztember, kisirt szemmel, ép temetésről jöttek, kettő a fivére, egyik pedig a férje az elhunytnak. Mi mindenek előtt arra voltunk kiváncsiak, milyen a külseje az ilyen látóasszonynak... Végre kibujtak a maszatos függöny mögül a benntartózkodók és a pythia is kilépett. Szurtos fekete gunyában nem volt kora, barnára aszott pergamen volt a képe, nyaka köré megfeketült sárga kendőt hurkolt, arca bágyadt volt, sárga szeme közömbös és elrévült. Se szeretettel, se haraggal, se rosszindulattal, se megfigyelő okossággal nem tapadt tekintete semmire és senkire. Igy — rám, személyesen — inkább a minden-mindegy elmebeteg benyomását tette. Futó pillantást vetett ránk, elkomorult és kijelentette: Maguknak nem mondok, mert nem hisznek. Egyikünk utánament, megmagyarázta, nem gunyból jöttünk, erre beengedett az egyik jellegzetesen szegény, döngöltföldü, sarokpados szobába. Még nincsenek itt! — jelentette ki jelentősen, halottainkra értve — tulságosan gyorsan jöttek! És elkezdett fel-alá járkálni a házban, átment a hideg téli konyhán át a tulnan fekvő szobába, mindenütt szurtos szőtteslepedő lebbent utána az ajtók helyén, ő minden helyiségben halkan kántált, imádkozott, „idézett" vetette a keresztet, sovány kezén szorosra fonta az olvasót. Mi a sarokpadon némán ültünk, előttünk a szüette keményfaasztalon rengeteg sárgult énekeskönyv, bucsusok zsolozsmái, az Ujtestamentum, szentek története. Szövetmaszában nesztelenül jött be a fekete parasztasszony, egészen halkan siránkozott és szavalt, olyasmódon, ahogy siratóasszonyok kántálnak falun halott mellett. Közben fel-fel pillantott a szoba szögletébe, különösen és mereven, mintha figyelné, hogy „ott vannak-e" és mikor negyedszer-ötödször pillantott fel, alázattal bólintott, hogy „ott vannak". Az egész halottidézésből ez volt a legszebb, leghitetőbb és legérdekesebb. Szóval, amikor ugy látta, ott vannak, siránkozó, kántáló hangon, hosszan elnyujtott magánhangzókkal festette a látottakat. Ilyesmódon: „...eljöttél szeegény fehééér homloku aasszony, nyuujtod a kezeed sook széép viráággal... és ott van melletted a komolyaarcu féérfi, miért nem segitteek raajtam, azt moondja..." Ezt példakép idézem, mert ennél több, személyesebb, egyénibb, ráhibázóbb nem tellett szegény pythiától. Naiv, általános tucatkép volt az, mindenki-bárki használatára, aki primitiv hitével magára veszi — és mégis, évek óta, az egész környék gyalogol ezekért a szólamokért harminc és ötven kilométereket s ami ennél is több: fizet fejenkint 1 pengőtől 3—4 pengőig terjedő honoráriumokat, amelyeket „gyertyapénznek", „misemondópénznek" nevez a látóasszony komolyan. A gyertyapénzek ellenére sem látok rosszhiszemü népcsalást az egész eljárásban, inkább őszinte őrületet, amelyet az emberek csodavárása tesz pénzforrássá. Az asszony becsületes elmebaja mellett szól a nem szinészkedő szeme s azaz elfulladó, kopott hangja, amely oly őszintén kong és kisértetieskedik belőle . . ." Tessék: művelt, olvasó emberek számára egy kis hamisitatlan falusi „halottlátás!"

A melléklet szerkesztéséért BÓNYI ADORJÁN, kiadásáért dr. KOVÁCS DEZSŐ felelős. (Megjelenik hetenként. Egyes példány ára 20 fillér.) Pesti Hirlap R. T. kiadása, Légrády Testvérek R. T. nyomása. Budapest, V., Vilmos császár-ut 78. Nyomdaigazgató: KERTÉSZ ÁRPÁD.

KÉPEK A KÁRPÁTALJÁRÓL: A HUSZTI VÁR. ALSÓ KÉP: A FELSŐ-TISZA.